

เอกสารนิเทศการศึกษา

ฉบับที่ ๒๘

คำสั่ง

คณะครูผู้รับการอบรมภาคฤดูร้อน

ปีการศึกษา ๒๕๕๓

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู

กระทรวงศึกษาธิการ

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

12/11/6

200

0 49201

คำนำ

เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการ ได้อนุมัติให้มีการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรโรงเรียน
ฝึกหัดครูให้เหมาะสมแก่กาจัดสมัย ซึ่งมีชาวฉะบหมกรมไทยและวิชาชนหมชนไทยรวมอยู่
ด้วย จึงได้จัดให้มีการอบรมครูในโรงเรียนฝึกหัดครูทวพระราชาณาจักรชน ณ โรงเรียน
ส่วนต้นทววิทยาลย เมื่อปีตภาครุชรมปีการศึกษา ๒๔๗๒ เพื่อให้ครูเข้าใจในหลักสูตร
อย่างถ่องแท้ และในการอบรมครุน น.ส. อรุณฉติ สุตวรรณกนิษฐ หัวหน้าสาชาศาสนา
ได้เชิญพระภิกษุตตจณวิทยากรหลายท่านมาให้ความรู้แก่ครูผู้เข้ารับการอบรม คณะครู
จึงได้บันทึกปาฐกถา รายงานการประชม การอภิปราย ตลอดจนการสรุปผลในการสอน
ศีลธรรมแก่นักเรียนไว้ดลยตมา

มคทน่วยศึกษานิเทศก กรมการฝึกหัดครูเห็นว่าเอกสารฉบับนี้เป็นประโยชน์แก่
การศึกษาค้นคว้าของนักเรียนเป็นอย่างมาก จึงได้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นเอกสารการนิเทศการ
ศึกษา ฉบับที่ ๒๗ แจกจ่ายตามโรงเรียนฝึกหัดครูทวไป

ก่อ สวัสดิ์ทาณิชย์

หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก

กรมการฝึกหัดครู

สารบัญ

๑. รายงานการอบรมสาขาศาสนา “พระอรหันตมุนี” แสดง	๑
๒. บันทึกหมวดศาสนาไปคู่มือกรรมทางศาสนา ณ วัดมหาธาตุ “พระศรีสุธรรมมุนี และ พระพิมพ์ธรรม” แสดง	๑๑
๓. บันทึกการไปศึกษาพุทธศาสนานอกสถานที่ ณ วัดปากน้ำภาษีเจริญ จังหวัดธนบุรี	๑๕
๔. ปัญหาที่ขบคิดเรื่องพระพุทธศาสนา เกี่ยวกับข้อเท็จจริงบางประการ โดย “นายสุชีพ บุญญานภาพ”	๑๗
๕. บันทึกการอภิปรายหลักสูตรวิชาศาสนา	๒๓
๖. บันทึกคำบรรยายหมวดศาสนา “คริสต์ศาสนาโดยย่อ”	๒๖
๗. บันทึกคำบรรยายหมู่ศาสนา	๒๕
๘. หัวข้อที่นำมาอภิปรายในหมวดวัฒนธรรมไทย สาขาศาสนา นายวิศาล ศิวรัตน์ ผู้อภิปราย	๓๓
๙. หมวดศาสนา “นายภักดี สุนทรารักษ์” ผู้อภิปราย	๓๕
๑๐. สรุปหัวข้อการอบรมประจำหมวดวัฒนธรรม สาขาศาสนา	๓๘
๑๑. พระพุทธศาสนาช่วยอะไรเราได้บ้าง โดยนางสาวอรุณวดี สุวรรณกนิษฐ์	๔๑
๑๒. อภิปรายปัญหาการฝึกอบรมศาสนาสำหรับชีวิตนักเรียน	๔๔

รายงานการอบรมลัทธิศาสนา

พระอรียันันทมุนี (พุทธทาสภิกขุ) ผู้อบรม

๒๘ เมษายน ๒๔๘๘

วันจันทร์เจ้าพระคุณ พระอรียันันทมุนี ได้ตอบปัญหาต่าง ๆ ที่สมาชิกได้เขียนถาม

เมื่อวันก่อน

ปัญหาที่ ๑

ถามว่า ขรรม กับ กิเลส ต่างกันอย่างไร ?

อธิบายว่า ปัญหาเป็นเรื่องจริงที่ทำให้คนเข้าใจผิดอยู่ทั่วไป คำว่า “ขรรม” ไม่มีคำในภาษาใดที่จะแปลให้ตรงได้ เพราะเหตุว่า “ขรรม” คำที่ใช้ในภาษาบาลี หรือสันสกฤตก็ตาม มีความหมายหลายอย่าง คือ เป็นคำทั่วไปจนใช้ได้แก่สิ่งทุกสิ่ง “ขรรม” ในลักษณะเช่นแปลว่า สิ่ง, ทุกสิ่งรวมทั้งพระนิพพานด้วย ภาษาไทยหมายถึงสิ่งที่มีความถูกต้อง หรือพระขรรมคำสอนที่เป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์ แตกกว่าบาลีมาก พระสงฆ์ถามว่า “กุสลา ธมฺมา อกุสลา ธมฺมา อพฺยากตา ธมฺมา”

กุสลา ธมฺมา อธิบายว่า สิ่งทั้งหลายที่จัดได้ว่า ดี

อกุสลา ธมฺมา อธิบายว่า สิ่งทั้งหลายที่จัดได้ว่า ไม่ดี

อพฺยากตา ธมฺมา อธิบายว่า สิ่งทั้งหลายที่จัดได้ทั้ง ดี หรือ ไม่ดี

เป็นคำพูดที่คนความหมดทุกโลก ทุกจักรวาล ทุกอย่างในสังสารวัฏ เป็นสิ่งหนึ่ง ๆ หนึ่ง บาลีความหมดทุกสิ่ง อะไรทั้งหมดเป็น “ขรรม” ความชั่ว ความเดวก็เป็นขรรม เพราะหมายถึงสิ่งหนึ่ง ๆ ดังนั้นตามหลักภาษาบาลี กิเลส ก็เป็นขรรมชนิดหนึ่ง

หลักของภาษาไทย กรรม คือตั้งตรงกันข้ามกับกิเลส กรรมเป็นเครื่องละกิเลส
จึงตรงกันข้ามกับกิเลส ขอให้สนใจคำว่า กรรม ให้มากจะเข้าใจหลักอื่นๆ ได้ดีมาก
ให้อ่านจากหนังสือพจนานุกรมของจุฬาฯ ท่านได้ยกคำว่า กรรม ไว้ให้ ๒๐ คำ

ปัญหาที่ ๒

กรรม คืออะไร ?

อธิบายว่า กรรม คือ การกระทำ เข้าใจว่า ตัวเจตนา หรือความจงใจจะทำ คือ
กรรม ถูกตามหลักในบาลี พระพุทธทศวรรษตรัสว่า ตัวเจตนา เป็นตัวกรรม ไม่ใช่การ
กระทำ แต่เจตนาแยกจากการกระทำไม่ออก เจตนาที่ ภิกษุทั้งหลาย เจตนา เป็นตัว
กรรม การฆ่าตัวตายตัวหนึ่ง เจตนาในการฆ่าคนละอย่าง เพราะความจำเป็นเพื่อต่อสู้
ให้ชีวิตตนรอด หรือเพื่อเป็นอาหาร กรรมมีขนาดไม่เหมือนกัน ไม่เท่ากัน ถ้าภิกษุ
กระทำด้วยเจตนาต่างกันย่อมมีชื่อต่างกัน และได้ผลต่างกัน คนมั่งมีมักยอมไม่รู้จักอะไร
กับทรัพย์ แต่คนยากจนถ้าได้บริจาทรัพย์ ถวายอาหารบิณฑบาตร ย่อมถือว่ามีเจตนา
ดีมาก ธนาถมณฑิกเศรษฐีรับภาระเลี้ยงดูสงฆ์วันละ ๕๐๐ รูป ภายหลังทรัพย์ร่อยหรอ
ไม่สามารถถวายอาหารแก่พระเหล่านั้นเป็นประจำจนได้ จึงถวายแต่ข้าวแดงราดน้ำผักของ
จึงไปทูลถามพระพุทธเจ้า พระพุทธทศวรรษตรัสว่า เจตนา เป็นตัวกรรม ไม่ใช่อยู่ที่ของ
ถวาย นาน้อยสูงต่ำอยู่ที่ตัวเจตนา แม้หลักกฎหมายของบ้านเมืองยังเพ่งเล็งเจตนาที่จะ
ลงโทษหรือให้รางวัล ตัวเจตนาที่เป็นเหตุให้ทำให้อุบัติและให้คิด พุทธศาสนายกว่าการ
คิด แม้ไม่ทำด้วยกาย วาจา ก็จัดว่าเป็น มโนกรรม ตัวเจตนาเป็นตัวกรรมที่ถูกต้อง
ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดสืบต่อไป กรรมที่กระทำแล้วย่อมเป็นเหตุให้เกิดผลและสืบต่อไป
หลายๆ ชั้น ตัวการกระทำถ้าปราศจากเจตนา ไม่เรียกว่ากรรม แต่เรียกภิกขิยา

การเคลื่อนไหวโดยปราศจากเจตนา เรียก ภิกขิยา

ผลที่เกิดจากภิกขิยา

เรียก ปฏิภิกขิยา

ผลที่เกิดจากกรรม

เรียก ผลกรรม (วิบาก) กรรมวิบาก คือ

ผลของกรรม

โดยเหตุที่กฎกรรมทุกชนิดเกิดจากเจตนา ตัวเจตนาต้องเป็นกิเลสหยาบหรือละเอียด

เจตนาทำบุญ เรียกว่า กิเลสชั้นละเอียด ทำให้ต้องเวียนเกิดไม่ไปนิพพาน

เจตนาทำบาป เรียกว่า กิเลสชั้นหยาบ

กิเลส เป็นเหตุให้ทำกรรม คนจะปราศจากกิเลสไม่ได้ กรรมดีหรือชั่วต้องมี
กิเลสชนิดหนึ่ง การกระทำทำให้ต้องวนเวียน เกิด แก่ เจ็บ ตาย พุทธศาสนาก็เป็น
กิเลส กิเลสเป็นเหตุให้ทำกรรมอีก ผลกรรมเกิดอีก และผลกรรมทำให้เกิดกิเลส ๆ
เป็นเหตุให้ทำกรรม วนเวียนกันอยู่เช่นนี้ (เรียกว่า วัฏสงสาร) เวียนเป็นวงกลม หรือเช่น
ช้างนาทำนา การอยากทำเป็นกิเลส ทำแล้วได้ข้าว ข้าวเป็นผลของกรรม ทำให้อยาก
ทำนา ได้ผล ๆ ทำให้อยากทำ กิเลส กรรม วิบาก วนเวียนในลักษณะนี้ทั้งดีและชั่ว
หลักเรื่องกรรมนี้ มีใช้กรรมดีให้ผลดี กรรมชั่วให้ผลชั่ว หรือกรรมไหนให้ผลแน่นอน
หลักเรื่องกรรมนั้นสอนก่อนพุทธศาสนา ๆ ยอมรับหลักสอนนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวแก่โลก คนอยู่ใน
โลกยึดหลักเท่านั้นพอ ได้เกิดอยู่ในโลกนี้ในลักษณะใด ๆ แต่พุทธศาสนาไปไกลกว่านั้น
มาก เราเป็นพุทธบริษัท แม้ทำไม่ได้ก็ควรต้องรู้ พระพุทธเจ้ามีวิชาทำจิตใจให้สูงขึ้น
กิเลส ทำลายกิเลสหมด กรรมและวิบากจึงไม่เกิด ย่อมเหือดแห้งหายไป ไม่มีกรรมดี
หรือชั่วที่จะไปบังเกิดผลแก่คนที่ไม่ฝึกกิเลสได้ และกรรมเก่าก็ทำอะไรไม่ได้ เพราะผู้ที่ไม่
ยอมรับอะไรเป็นของตน หลักการในพุทธศาสนาสูงขึ้นไปเช่นนี้ คือทำให้เลิกอ้างกรรม
หมดสิ้น จึงมีอำนาจเหนือกรรม เพราะกิเลสสิ้นแล้วย่อมไม่มีกรรม การกระทำของพระ
อรหันต์ ไม่ใช่กรรม เป็นภิกขุ และไม่มีวิบาก

ปัญหาที่ ๓

กรรม ๓๒ ข้อ จำแนกละเอียดให้เห็นชัดอย่างไรบ้าง ?

อธิบายว่า ท่านจำแนกกรรมมี ๓๒ ชนิด (ไม่เคยพบในพุทธวจนะ มีแต่ใน

คัมภีร์ จำแนกเป็น ๓ หมวด

๑. เสนาหนาทของกรรมเป็นประมาณ

๒. เชาหนาทของกรรมเป็นประมาณ

๓. เชาเวธาทของกรรมเป็นประมาณ

๑. เหนือหนักของกรรมเป็นประมาณ คือ เขาเจตนาเป็นเครื่องประมาณว่า หนักหรือเบา ถ้าเจตนาหนัก ใหญ่ แรง กรรมก็แรง เจตนาแผ่วๆ เช่น สะเพร่ามันน้ำหนักน้อย ถ้าเฮอร์ระยะเวลาทำผิดคิดว่าจะทำกรรมอนันต์มากหรือน้อย (เขาคำนึง) ถ้าหนักมาก กรรมหนักหนักและใหญ่ ถ้าไม่นาน กรรมก็น้อย เมา ระยณะขึ้นลงมาๆ ถือว่าขนาดตกต่างจนกระทั่งเมา เจตนา ไม่ปรากฏในการกระทำนั้นๆ เช่น คนกินยาถ่าย ไม่เจตนาจะฆ่าตัวในท้อง แต่กินเพื่อความสะดวก ความเมาไม่ใช่กรรมรุนแรงแท้จริง หรือเดินเหยียบสัตว์ เจตนาฆ่าสัตว์นั้นเบาที่สุด

๒. เหนือหนักของกรรมเป็นประมาณ ได้แก่กรรมที่ทำหน้าที่ปรังแต่งขึ้นมาอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เราเกิดมาเป็นมนุษย์ด้วยผลของกรรมอันใดอันหนึ่งแต่หนักถึงกรรมนั้นเป็นกรรมที่ปรังแต่งในวาระแรก และมีกรรมอันนับถือนอกพวกหนึ่งก็อันนับถือนความเป็นมนุษย์ให้คงกันไป หรือมีกรรมชดช้อและบับคนชกพวกหนึ่งจะทำให้ความเป็นมนุษย์เสื่อม ที่เรียกว่าเป็นเรื่องของชาติก่อน เช่น ในปัจจุบันนมเหตุทำให้เป็นคร และมั่งซึ่งแวดล้อมทำให้เป็นครดี หรืออาจมีกรรมมาทำให้เป็นครดีไม่ได้ หรืออาจมีกรรมอุปถัมภ์ เล็กกับกรรมที่ชดช้อ หรือบับคน ทำให้เกิดความดีและความเจริญ

๓. เหนือเวลาเป็นประมาณในการแบ่ง กรรมที่จะให้ผลสำเร็จทันใจ กรรมที่จะให้ผลในวันต่อไป (ชาติหน้า) หรือไม่ใช่ให้ผลในชาติหน้า ชาติหน้า แต่คอยตามให้ผลในชาติต่อไปๆ เมื่อไรก็ได้ แต่อาจไม่ให้ผลเลยเพราะมีกรรมอันชดช้อ หรือผู้เห็นอำนาจกรรม คือเป็นพระอรหันต์ (เจตนาเป็นสิ่งไม่แน่ เพราะพระอรหันต์อาจตายแทนแต่ง)

อโหสิกรรม คือกรรมยกเด็ก ทำให้คนเข้าใจผิดว่ามันชดช้อหนักในตัวเอง เช่น คำว่าชั่วของพระนั้นประหม่นกราบไหว้ทันที ส่วนกรรมที่ทำไว้ชดช้อหนึ่งเป็นฝ่ายชั่ว หลังจากนั้นทำแต่ความดีและรุนแรงเรื่อยไป กรรมดีที่ทำใหม่ก็ให้ผลเรื่อยไปๆ กรรมเก่าหมดโอกาสที่จะส่งของแม่ในชาติหน้าหรือชาติหน้า จนพ้นจาก กรรมหนักยกเด็ก ผู้ใดทำกรรมดีหรือชดช้อไว้ก็ตาม แล้วภายหลังได้ประสบความดีอันใดอันหนึ่ง เช่น ของคู่มาลัยได้เขาคงความจริงในภายหลัง ก็ได้หลุดพ้นเป็นพระอรหันต์ แต่กรรมที่จะเป็นพระอรหันต์นั้นเป็นมหามรณกรรมซึ่งให้ผลรุนแรง จึงจึงให้ผลก่อนกรรมเล็กๆ เหล่านั้น และยังกว่านั้น

กรรมที่เป็นอรหัต คือการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เป็นกรรมที่ตั้งบุคคล
ออกไปอยู่นอกวงของกรรม จึงมีกรรมอื่นๆ เป็นหมัน การเป็นพระอรหัต แก้ปัญหา
ได้โดยสิ้นเชิง (แนะนำให้ไปอ่านหนังสือธรรมวิภาสปริเฉท ๒ หลักรัฐธรรมนูญธรรมโก ตาม
โรงเรียนพระ)

ปัญหาที่ ๔

เราจะมัวกล่าวถึงวิชาได้อย่างไร ?

อธิบายว่า พระพุทธเจ้าเคยตรัสเองว่า ขวาวาธกุ่มหนึ่งไปเฝ้าทูลถามว่า
จะปฏิบัติอย่างไร จึงจะเกิดผลแก่ขวาวาธ พระพุทธเจ้าให้ปฏิบัติธรรมให้เห็นแจ้งในเรื่อง
สัญญาตาอยู่เดิม สัญญาตา เป็นเรื่องสูงสุด นำประหลาดใจ เห็นสัญญาตา คือความว่าง
เปล่า คือเป็นพระอรหัต ไม่ใช่เป็นของเหลืออยู่ที่ยังขวาวาธจะสนใจ แต่ในกรณีขวาวาธ
ร้องอุทธรณ์ว่าไม่ไหวมากเกินไปสำหรับพวกขวาวาธ พระพุทธเจ้าเคยตรัสมาให้พยายาม
ทำให้เกิดความเข้าใจแจ่มแจ้ง จนเกิดความเลื่อมใสในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์
ชนิดที่ไม่งอนแง่นคลอนแคลนและมึนงงวิงวอนจะขาดใจตัวเองก็เกิดขึ้นตัวเองไม่ได้ ขวาวาธ
รับว่าทำได้แล้วในลักษณะเช่นนั้น พระพุทธเจ้าทรงอนุโมทนา ผลสุดท้ายก็คือ สัญญา
ตาของเขา

ถ้าจิตไม่ถูกกิเลสมาหุ้มห่อ จิตจะเข้าใจสัญญาตา ดังที่หุ้มห่อคือวิชา ฉะนั้น
หน้าที่ของเราคือ ทำลายกิเลสเครื่องหุ้มห่อจิต ปาฐกถาที่ผ่านมามีใจความว่า เครื่องหุ้มห่อ
จิตคือกิเลสจะจางออก บางเบาออกจนหมดสิ้นไป ด้วยการเป็นอยู่ให้ถูกต้องตามหลัก
ของอริยมรรค มีองค์ ๘ ประการ องค์สำคัญอยู่ที่สัมมาทิฐิ คือมีความเข้าใจถูกต้อง
ในเบื้องต้น เมื่อมีความเข้าใจในสิ่งทั้งปวงทุกอย่างตั้งแต่ ไม่มีสิ่งใดนำมารับเอาได้ สิ่งทั้งปวง
ทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีอะไรที่นำเอาหรือนำเป็นอย่างแท้จริง สิ่งของ ทวิปัญสมบัติ ตลอดจน
นามธรรม เกียรติยศ ชื่อเสียง ความรู้สึกเพลิดเพลินสนุกสนานเร่ร่อนอยู่ในจิตใจ อยู่ใน
พวกที่จะรับภริยาเอาและครอบครอง ความเป็นทุกชนิดเช่น เป็นเด็ก เป็นผู้ใหญ่ แก่ เฒ่า
พระ ขวาวาธ ลูก หลาน หลาน พี่ น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย พระเจ้าแผ่นดิน จักรพรรดิ
เทศา พรหม มีความเป็นชนิดไหนบ้างที่นำเอา และสิ่งอะไรบ้างที่นำเอา ในขั้น

แรกเป็นเด็กผ่านอะไรน้อย อาจหลงคำสัญญาว่ามีอะไรนำเขานำเป็นนานๆ ค่อยไปจะรู้ว่าควรหรือไม่ อย่าตามใจว่าอะไรนำเขา นำเป็นหมดทุกอย่าง สิ่งอันใดเมื่อเป็นเด็กอยากได้ บัณฑิตนั้นไม่อยากได้แล้ว อย่าละโมภ จะทำให้เกิดความทุกข์มาก อย่ายินดีในสิ่งอันชวนให้นิน্দะ อย่ายินร้ายในสิ่งอันชวนให้อินร้าย ทำใจให้เป็นปกติ ให้มีปัญญาเห็นว่า ไม่มีสิ่งอะไรนำเขา นำเป็น

พระพุทธเจ้าต้องการให้รับฟังแล้วไปคิดพิจารณาให้เห็นจริงแล้วจึงเชื่อ ไม่หลงไม่มีอวิชชา จะทำให้จิตใจไม่มีอะไรห่อหุ้ม จะมีอิสระสะอาด สงบ สว่าง เยือกเย็น ขยายแผ่กว้างได้เพราะดี คือความระลึกได้ทันที สติกับปัญญาแยกออกจากกันไม่ได้ ดีคือปัญญาที่มาช่วยทันต่อทั้ง บัญญา คือความรู้ที่มีอยู่เป็นพื้นฐานทั่วไป หลีกเลี่ยงปฏิบัติ จึงต้องเป็นผู้มีสติที่จะทำให้ระลึกได้ ไม่เฉลอดีของเขาสิ่งใดๆ เข้า มีสัมมาทิฐิพร้อมดี มรรคองค์อื่น ๆ ย่อมเกิดตามक्रमของดี ๘ บริบูรณ์ ถ้าทุก ๆ วันมีมรรคองค์ ๘ ถูกต้องแล้ว ตรงตามที่พระพุทธเจ้าต้องการ ตรงตรงดี ถ้าเป็นเช่นนั้นโลกไม่ต่างจากพระอรหันต์ ถ้าความถูกต้องเป็นไปดังที่ตนนับเป็นพระอรหันต์ รองลงมาก็เป็นพระอนาคา สกทาคา และโสดาบัน ต่ำกว่านั้นเป็นปุถุชนทั้งคนเลว คือปุถุชนเลว คนดี คือกัลยาณปุถุชน สูงกว่านั้นคือพระอริยเจ้า ผู้มีความเป็นอยู่โดยชอบเหมือนกันหมด เป็นอริยมรรคประจำวัน

ท่านเปรียบร่างของมนุษย์กับจิตว่าเหมือนเรือซึ่งแล่นไปในวิภังค์ต่าง คือแล่นไปให้พ้นให้ไต่ ปัญญาคือความรู้ในการเดินเรือ แสงสว่างคือธรรมะที่ดี คือเครื่องควบคุมเรือให้ไปทางแสงสว่าง สัมมาสมาธิคือกำลังของเรือ แฉว พาย และเครื่องจักร ดังกล่าวนั้น คือเจตนาอันแรงกล้าที่จะให้ไปถึง วาจาชอบ การงานชอบ พากเพียรชอบ เป็นเครื่องประกอบในเรือคือเรือ เติมน้ำอาหารให้ครบเรือจึงจะไปรอด ผ่านมรสุมที่จะเกิดแก่ชีวิตได้ เพราะต่างเครื่องหุ้มห่อจิตทุกอัน ไม่เพิ่มบารมีให้แก่การหุ้มห่อ เมื่อเกิดโรคอาหารย่อมผลอมบางแห่งเหือดเหือดหาย ตายไปไม่สู้รบกับภักเณรซึ่งหน้า แต่คิดอาหารของภักเณรเรื่อย ๆ ไป ไม่ว่าจะมีอาชัพพนิดใดต้องชดเชยดังจะทำให้จิตมีคัมภีร์วารีรอบคอบเวลา ต้องทำให้จิตคือคอตตเวลาจนกว่าจะพ้นจากทุกข์ทั้งปวง

ปัญหาที่ ๕

นรก สวรรค์ มีจริงหรือไม่?

อธิบายว่า นรก สวรรค์ ไม่ใช่พุทธศาสนา และอยากจะแก้ปัญหานี้ในฐานะพุทธบริษัท พระพุทธองค์ตรัสว่า บัณฑิตอย่าสงสัยเรื่องนรก เพราะเขาเชื่อกันหมด แม้จะพูดก็พิสูจน์ไม่ได้ มองเห็นไม่ได้ ท่านยอมรับเพียงสวรรค์เป็นจริงของสิ่งที่สัตว์พอใจ นรกเป็นจริงของสิ่งที่สัตว์ไม่พอใจ เพราะความแค้นความโกรธความขมขื่นความทุกข์ความเดือดร้อน นรกสวรรค์อยู่แล้ว พวกเห็นสวรรค์ก็มี Feature อยู่ในตัว คนไทยเห็นสวรรค์เหมือนภาพที่เขียนในโบสถ์ไทย แรกเห็นเหมือนในโบสถ์แรก ฝรั่งเห็นเหมือนในโบสถ์ฝรั่ง ให้เป็นที่แน่นอนว่าสิ่งที่ถูกใจเรียกว่าสวรรค์จะขยายรูปร่างลักษณะนึกภาพอย่างไรก็ตามใจ สิ่งที่ไม่ถูกใจเรียกว่านรก จะขยายรูปร่างลักษณะอย่างไร นึกภาพอย่างไรก็ตามใจ แต่ข้อปฏิบัติมีแนวเดียวกันสำหรับจะไปนรกสวรรค์ชนิดไหน ถ้าปฏิบัติตามคำสอนก็จะได้ผลตามประสงค์ แต่สวรรค์คือเครื่องให้มีความสุขให้คนมีคุณ คนอยู่ในห้องเห็นว่ามีคนกำลังเก็บทองไหนจะทำให้คนนึกถึงธรรม ผู้มีปัญญาทุกประเภทกลัวสวรรค์ (ความดี) ยิ่งกว่านรก (ความชั่ว) เพราะความชั่วมันคนให้หาทางไป แต่ความดีทำให้เกิดคิดไปไม่ได้มันยึดเหนี่ยวพันห่อร้อยรัดเย็บย้อม พระโสดาไม่ข้องแฉะกับสวรรค์ สวรรค์นรกอยู่ในวงของขันโลก (โลกียวิสัย) ไม่นับในโลกุตระ (โลกุตระ) สวรรค์นรกไม่นับในพุทธศาสนา มรรคผลนิพพานไม่เกี่ยวแก่สวรรค์ จะมีรูปร่างอย่างไรแต่สังคัมระเบียบประเพณี แต่ไม่ตรัสเพราะเห็นไม่ได้และมีเรื่องจำเป็นกว่า ทรงถ้อยว่าการปฏิบัติสำคัญกว่า ปฏิบัติอย่างไรจึงได้รับความสุขยิ่งกว่าไปสวรรค์ คือเรื่อง มรรค ผล นิพพาน แต่มีใจเพื่อเป็นกำลังใจให้คนปฏิบัติ

ปัญหาที่ ๖

สวรรค์ในอก นรกในใจ เป็นความจริงเพียงไร?

อธิบายว่า สมมุติว่ากำลังนั่งในสวรรค์ก็มานั่งหน้า ฝนเมื่อใจรู้ดีและเป็นความพอใจ ผู้ที่ไม่ชอบไม่เห็นว่ามีมีความสุขพอใจ ความสุขมี ๒ คือ ๑. เหน็ดด้วยเหยื่อ ๒. ไม่เหน็ดด้วยเหยื่อ คือความสุขของพระอธิการ

จำพวกที่ ๑ ต้องมีเกิดเป็นพื้นฐานจึงรู้ดีกว่าสุข เป็นสุขเทียมหรือสุขแท้

จำพวกที่ ๒ ไม่ค่อยเกิดเป็นพื้นฐาน จึงรู้ดีกว่าสุข เป็นสุขแท้จริง

พุทธบริษัทไม่ต้องการสุขหรือภาวะในรายละเอียดแยกแยะวรรค วรรคเป็นชื่อของสิ่งทพอใจของสัตว์ที่ยังไม่หมดกิเลส สัตว์ที่หมดกิเลสแล้วไม่มีวรรค เรื่องของคนไม่เกิดอยู่เหนือภพวรรค พุทธศาสนาสอนการไปถึงขั้นด้วยปัญญา นรกสวรรค์จึงไม่น่าสนใจเข้ามาใหม่จะเป็นเรื่องอื่น หรือเป็นเรื่องเบของกันตลอให้คนทำ

ปัญหาที่ ๑

นั่งสมาธิแล้วสำเร็จ สำเร็จอย่างไร ?

อธิบายว่า นั่งสมาธิแล้วสำเร็จ คือสำเร็จในขั้นของสมาธิ

แนวทั่วไป ตามหลักของการปฏิบัติ แบ่งเป็น ๓ คือ คัด สมาธิ ปัญญา คัดหมายถึงการคัดแ่งในเบื้องต้น ธรรมเตรียมภายนอกชั้นหยาบ ๆ ให้เหมาะสมที่จะทำงานขั้นต่อไป ถ้ามีมรรยาทหยาบ โทษทางภายนอกเกี่ยวกับสังคมแล้วไม่สามารปฏิบัติในขั้นสมาธิหรือปัญญา เช่นจะเขียนหนังสือให้ติดต้องเตรียมตัวให้ดี ได้แก่การอาบน้ำให้สบายตาสบายใจ แล้วจัดห้องให้น่าดู ถ้วยชามถ้วยชกปรก เหนือโหล ย่อม้วนถ้วยไม้สงบ ต้องบริสุทธชำระปราศจากโทษทางกาย จึงจะทำงานทางใจได้ต่อไป สมาธิคือการเตรียมกำลังใจให้เหมาะสมที่จะทำงานขั้นต่อไป คือให้เกิดปัญญา ตามธรรมดากระแฉิกย่อมฉกฉกไม่เป็นระเบียบ ต้องควบคุมให้เป็นระเบียบและดำเนินไปในทางเดียวสมาธิมีหลายอย่าง แต่ทางดำญมี ๓ เมื่อเอาจิตมาผูกกับอารมณ์อย่างเดียวกที่ไม่เป็นมาปอกุศล และใช้สติซึ่งเป็นกำลังใจให้แน่วถ้อยมอยู่กับจิต จิตจะมีอย่างเดียวสำเร็จเรียบร้อย นับว่าสำเร็จในขั้นสมาธิสูงสุด ดูเหมือนกับตายแล้ว

ผลพิเศษ พหุจิตเป็นสมาธิ คนนี้ได้รับความสุข คือความสงบด้วยอำนาจของสมาธิ จิตว่าเป็นความสุขเหนือธรรมดา แม้ไม่สูงสุดก็เป็นระดับหนึ่ง ในสมัยพุทธเจ้านั้นคนมีปัญญาคือเป็นนิพพาน และมีคนเชื่อว่าเป็นภพก่อนพุทธเจ้าอีก คนรู้จักทำสูงสุดเพียงแค่นับว่าสูงสุดในทางจิต เช่น โยคี ฤาษี บำเพ็ญสมาธิตลอดชีวิต ตายแล้วไปเกิดใน

พรหมโลก สมัยพุทธเจ้าตรัสรู้แล้ว ทรงชี้ให้เห็นว่า จตุตถฌานไม่ใช่นิพพาน เป็นเพียงกตหรือมีติดกันเกิดไม่ให้เป็นรากฏ ก็เกิดยังมีอยู่และพร้อมที่จะถูกขึ้นในภายหลังเมื่อใดก็ได้ จึงทรงบัญญัติวิธีปฏิบัติให้ถึงนิพพาน

ผล ๓. ให้ดำริเห็นถึงความสุขชนิดพิเศษในปัจจุบันทันตาเห็น

๔. ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในชั้นต่อไป คือ ชั้นมัชฌิมา

หลังจากนั้นก็เจริญในชั้นมัชฌิมา ให้เห็นเกิดขาดในสิ่งอันเป็นอนัตตา ไม่เที่ยงในสิ่งทั้งปวง จนเกิดปล่อยวางสิ่งทั้งปวง หรือหลุดพ้นจากสิ่งทั้งปวง เรียกว่า วิมุตติ ในชั้นที่เห็นแจ้งว่าทุกสิ่งเป็นอนิจจังเรียกว่า วิปัสสนา คือการเห็นแจ้ง สมภาวิเป็นอุปการณชั้นต้นของวิปัสสนา มัชฌิมา แต่เขารวมสองอย่างนี้เข้าด้วยกันเรียก วิปัสสนาธุระ หัดถ่วงไว้ว่า การกระทำที่ควรทำทางจิต (จิตภาวนา) แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย

๑. ฝ่ายสมาธิ (รวบรวมกำลังจิตให้เป็นอันเดียว) Concentration

๒. ฝ่ายมัชฌิมา ใช้กำลังของสมาธิทำให้เกิดมัชฌิมา

นักสอนสมาธิบางแห่งเรียกว่า สอนวิปัสสนา ก็กล่าวได้ เพราะเป็นวิปัสสนาธุระ จิตภาวนา (Meditation) คือประกอบกรรมในทางจิต เราเพ่งสิ่งที่ทำให้รวมจุดวิปัสสนา การกระทำให้เกิด insight เรียก concentration ทำสมาธิแล้วหมดกิเลสยังไม่ได้ ความหมดกิเลสจะเกิดเมื่อพิจารณาเห็นแจ้ง ชั้นสมาธิ กิเลสยังถูกกด ชั้นของวิปัสสนา กิเลสถูกกัด ชั้นศีลก็เกิดถูกหอบหัด เราจะปลดปล่อยจากกิเลส คือ

ชั้นศีล หลบหลีก ชั้นสมาธิ กดมันไว้ ชั้นมัชฌิมา ตัดหรือเผาไฟ

ปัญหาที่ ๘

จะไปเฝ้าพระอินทร์ พระพรหม ไปได้ไหม ?

อธิบายว่า ไปไม่ได้ จะไปเฝ้าพุทธเจ้าพอไปได้ คนเป็นพุทธบริษัทมีพุทธเจ้าในตัว แต่การเฝ้าเป็นครั้งคราวไม่สมควร เราจะมีพุทธเจ้าประจำตัวได้ได้อย่างไร ให้อ่านหนังสือ การเข้าถึงพระรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ (พระรัตนตรัย) เป็นสิ่งเดียวกัน ยิ่งกว่าหมอนภาวจะหุด คือ สะอาด สว่าง สงบ

สิ่งที่มีอยู่ในใจ คือ พุทธเจ้า มีความเป็นพุทธเจ้า

สิ่งที่มีอยู่ในใจ คือ พระธรรม

สิ่งที่มีอยู่ในใจ คือ พระสงฆ์

ตามสิ่งเหล่านี้ เราถึงได้ เพราะเราได้ทำให้เกิดได้ในใจ เราถึงได้ด้วยจิตใจ เพราะ
ทำให้สิ่งที่มีในจิตใจของพุทธเจ้ามาบังเกิดขึ้นในจิตใจของเราได้ และเราทำให้มันได้.

บันทึกหมวดศาสนา

ไปดูพิธีกรรมทางศาสนา ณ วัดมหาธาตุ

เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๘ เวลา ๘.๐๐ น. ถึงวัดมหาธาตุ เวลา ๘.๑๕ น.

เข้าโบสถ์ เวลา ๘.๔๕ น.

พระศรีสุธรรมมุนี แจกหนังสือพิธีกรรม ๓๐ เล่ม

พระพิมพ์ธรรม แจกหนังสือทางใบโพธิ์พาน มรรค ผล นิพพาน ปฏิกัตติศรีมหาโพธิ์ ๓ ชุด จัดเป็น ๑ ชุด รวม ๓ เล่ม แก้วไปศึกษาทุกคน

ในการทบทวนศาสนาได้พากันไปดูและศึกษาพิธีกรรมทางศาสนาครั้งนี้ อาจารย์อรุณศักดิ์ สุวรรณกนิษฐ์ เป็นหัวหน้า ได้นำเข้าไปในโบสถ์วัดมหาธาตุ ท่านเจ้าคุณพระพิมพ์ธรรม ซึ่งสมณศรีว่าการฝ่ายปกครองออกต้อนรับ ได้แนะนำชี้แจงพระพุทธรูปแรกเมื่อเข้าไปนั่งในโบสถ์เรียบร้อยแล้ว ต้องกราบไหว้พระพุทธรูปเสียก่อน แล้วจึงหันมากราบพระผู้เป็นประธานในที่นั้น แล้วแนะนำชี้แจงพระด้วยจิระเบญจางคประดิษฐ์ ในแบบของอุบาสก และอุบาสิกา เมื่อคณะทั้งหมดหัดทำได้ถูกต้อง ได้สอนพวกเราด้วยเรื่องของคน ดังต่อไปนี้

สอนว่า คนที่ไหว้พระงาม เกิดชาติหน้าจะงามตามไปด้วย รู้สึกดีใจที่ได้เป็นเจ้าภาพรับรองครู ครูทุกคนยินดีมาเป็นแขก ท่านครูรู้สึกยินดีต้อนรับ ขอให้ครูได้ถามปัญหาทางศาสนาท่านยินดีตอบเพื่อสอนของเจตนาของครูทุกประการ

ผู้นำหมู่กล่าวเสนอว่า คณะครูที่มาทั้งหมดมาจากโรงเรียนฝึกหัดครูทั่วประเทศ อาณาจักร ได้มาอบรมที่โรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย มีกำหนดอบรมทั้งสิ้น ๖ สัปดาห์ บัดนี้ได้เรียนทางทฤษฎีมาหนึ่งเดือนเศษแล้ว มาคราวนี้อยากจะได้อะไรปฏิบัติทางศาสนาบ้าง แม้จะเป็นเวลาเพียงเล็กน้อย ก็หวังว่าพอจะได้แนวทางบ้างเพื่อนำไปถ่ายทอดสู่เด็กต่อไป

ท่านเจ้าคุณแนะนำพวกเราให้รู้จัก พระอุดมวิชาญาณเถร (โรตถ ป. ๘) สมามิก
ตั้งฆงกา อาจารย์สอนวิมุตตนากรรมฐาน ประจำสำนักวัดมหาธาตุ พระนคร แล้วสอน
พระธรรมแก่คณะเราตั้งใจความต่อไป

ครูบางคนอยากดีด้วยตนเอง ครูบางคนอยากให้ลูกศิษย์ของตนดี ครูบางคนอยาก
ให้ตนเองดีและลูกศิษย์ดีด้วย ความอยากและความปรารถนาดีเหล่านี้เป็นโลกเจตนา บางที
จะไม่สำเร็จดังได้ทุกอย่าง เช่น ลูกศิษย์โง่ เราอยากให้ฉลาด เป็นการอยากให้ได้ให้เจริญ
นอกวิสัยที่จะทำได้ เราไม่อยากให้เด็กโง่ แต่เด็กนั้นมีความโง่อยู่แล้ว จะทำอย่างไร
อย่าลืมหลักว่าอย่าคิดหรือทำอะไรที่นอกวิสัย เด็กเป็นผู้ อยากให้เด็กหาย ต้องไปบ่งหนอง
ที่นั้น ใครเคยช่วยมะม่วงออกดอกใหม่ เราทำไม่ได้ เราจะช่วยได้ด้วยการรดน้ำ พรอนดิน
ได้บ่มที่โคนต้น นั่นคือทำที่ต้นเหตุ จะไปแก้ที่ปลายผลไม่ได้ ฉะนั้นการทำคนให้ดีขึ้นต้อง
แก้ที่ต้นเหตุ ไม่ใช่ที่ปลายผล

ครูทั้งหลายอยู่แล้ว แต่ยังขาดวิชาใช้ความรู้ดี ตัวอย่างว่า ครูจะทำอย่างไร
ให้ศิษย์รัก เราใช้ตัวเราให้คนรักนั้นทำยาก ถ้าเขียนตอบในปัญหาสอน ทุกคนเขียนตอบ
ได้อย่างคล่อง แต่คงไม่สำเร็จในเรื่องรัก เพราะไม่ได้ปฏิบัติตามที่จะให้คนรัก ทุกคนนั้น
มีปัญญา และมีปัญญาใช้ความรู้ นั้นคงจะไม่มี ท่านบอกว่า ท่านได้เขียนเรื่องวิชาประจบ
คนไว้เล่มหนึ่ง ความว่า ใครประจบไม่เป็นอยู่ในโลกนี้ไม่ได้ ปัญญาเริ่มอยู่กับความ
เป็นพิษ เพราะไม่รู้จักใช้ ถ้าเป็นนายคนก็เป็นนายที่เชื่อ

บุคคลที่จะเข้ามาปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนานี้ จะต้องมโนฐานมาก่อนเหมือนกับ
ผู้ทรมานสัตว์ที่เหมาะสมที่จะเป็นนายตำรวจหรือนายทหาร เป็นต้น ผู้ที่จะเข้ามาปฏิบัติ
กิจกรรมทางศาสนานี้ จะต้องเป็นผู้ทรมานคุณธรรมดังมากองคคือ เป็นผู้ไกลจากกิเลส
คือ อภิสันุ ๓ ประการ คือ

๑. อโถกะ ความเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง เป็นผู้ชอบการเสียสละ

๒. อโทสะ ความเป็นผู้เพียบพร้อมด้วยความเมตตากรุณา

๓. อโมหะ ความเป็นผู้ไม่หลงงมงาย เป็นผู้รู้แจ้งเห็นจริง

ด้วยดวงปัญญา ตบอวชชาเป็นศิวเหตุเสียสละแรง ฉะนั้นผู้ทรมานความประสัจะหัก

เขาดำมาจะต้องปรับเปลี่ยนให้ดีขึ้น คือจะต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจเข้มแข็งไปด้วยการเดิน
ดละ มีความเมตตากรุณาและมีความรู้แจ้งเห็นจริงในสรรพสิ่งทั้งปวงก่อน เมื่อมีคุณสมบัติ
๓ ประการนี้แล้ว ก็พอจะมีทางสำเร็จได้

ท่านจะพบเฉพาะเรื่องของครูกับนักเรียน มีปัญหาขึ้นว่า เพราะครูใจ เด็ดจึงไม่
ฉลาด หรือว่านักเรียนใจ ครูฉลาดแล้วจะทำให้นักเรียนฉลาดได้ไหม ปัญหาข้อแรก
ครูใจนั้นแก้ง่าย ส่วนนักเรียนใจนั้นแก้ไม่สำเร็จ ขอให้เชื่อว่า กรรมและวาสนานั่นเป็น
ของแน่ เปรียบเหมือนคนที่ไม่ใช่คนก็ร้องเสียงทอง อย่าฝืนเขา ไม่มีทางสำเร็จ ข้าจะกลายเป็น
คนอีกคนตัวอื่นไป ขอให้สันโดษ จงพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่เป็นอยู่ ขอให้ทุกคนรู้จัก
ตนเองก่อน คนเรามีอายตนะภายใน ๖ และอายตนะภายนอก ๖ อายตนะภายใน ๖ คือ
ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อายตนะภายนอก ๖ คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส
ธรรมารมณ์ และทั้ง ๖ อย่างนี้เกิดของกันคือ ตาเห็นรูป หูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น
ลิ้นลิ้มรส กายถูกเย็น ร้อน อ่อน แข็ง ใจนึกคิดธรรมารมณ์ มีอาการครบในทีเดียว
กับเกิด เมื่อเกิดแล้วก็ดับไปทันที

อกุศลมูล ๓ คือ บ่อเกิดแห่งความขวนขวาย เกิดที่อายตนะภายในและภายนอก
แหละ เกิดเมื่อตาเห็นรูป หูฟังเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส กายถูกเย็น ร้อน อ่อน แข็ง
ใจนึกคิดธรรมารมณ์ เช่นขณะตาเห็นรูปชอบใจ ก็เป็นโอรส ไม่ชอบใจรูป เป็นโทษ
ไม่ผิดกำหนดรู้รูปตามจริง คือ หลงใหลในรูป เป็น โมหะ ดังนั้นต้น

จิตใจของเรา ต้องมีธรรมชาติเกี่ยวข้องอยู่ ๒ อย่างคือ สติกับโมหะ คนเราจะ
ประกอบกิจการงานใดๆ ถ้ามีสติอยู่เสมอแล้ว งานนั้นก็จะสำเร็จได้โดยดีเสมอ ถ้าขณะ
ใดมีโมหะความหลงผิดเข้าครอบงำแล้ว งานนั้นก็จะพาลหลงนำไปสู่ความล้มเหลว เพราะ
ฉะนั้นสติจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก บุคคลที่มีสติอยู่เสมอได้ชื่อว่า เป็นบุคคลไม่ประมาท
ไม่เป็นทางนำไปสู่ความตาย

จิตใจใช้อายตนะทั้ง ๖ เมื่อจิตอยากดูรูป ก็ใช้ตาเป็นเครื่องช่วยจะเห็นรูปได้ด้วยตา
เมื่อเห็นรูปแล้ว ถ้าจิตด้วยดีครอบงำจะทำให้ตนสงบต่อไป ถ้าจิตด้วยความหลงผิด คือด้วย
โมหะเข้าครอบงำแล้วก็ไม่แน่ว่าจะพาให้ตนสงบต่อไป ขอน้อมขอระวังให้มาก เมื่อจิต

ไต่ขึ้นแล้วเฉียงก็หายไป นี่คือความกำหนดรู้ตามความจริง แต่ถ้าปล่อยโมหะเข้าครอบงำให้
ใจคิดถึงเฉียงและเจ้าของเฉียงด้วยแล้ว ก็ทำให้เกิดความหลงใหลในเฉียงนั้นคือไป เช่น
เรียกว่ามันนาเบนคว ถ้ามีสัตว์อะไรว่า แฉียงนั้นหายไปแล้ว เมื่อสัตว์เครื่องกำหนดให้รู้
สภาพตามความเป็นจริงเช่นนี้ เราก็จงหัดสัตว์ของเราให้กล้าแข็งขึ้น เพื่อให้สัตว์ของเราเป็น
เครื่องอำนาจ การที่จะปฏิบัติให้สัตว์เป็นเครื่องนี้ ต้องปฏิบัติ วิชปฏิบัติกันจะต้องสอนกันให้
เป็นรายตัวเพราะต้องปฏิบัติด้วย จะรักตัวอย่างให้เห็นพอเป็นเตาๆ เช่น เมื่อไต่ขึ้นเฉียง
เราก็ดูในใจว่า เราไต่ขึ้นเฉียงหนอ เมื่อก้าวเท้าเราก็ดูในใจว่า เราก้าวก้าวหนอ ทงน
เป็นการหัดให้สัตว์ทำการควบคุมการเคลื่อนไหวที่แท้จริง เมื่อหัดดังให้ในชั้นต้นแล้ว
ก็ค่อยขยายวิปฏิบัติให้สูงขึ้นไป จนในที่สุดดังมีกำลังเข้มแข็งเป็นเครื่อง มีความสามารถถึง
บิตทวารทั้ง ๖ ให้โดยฉันทัน การแสดงได้ดังนี้ เรียกว่าได้สมาบัติ หรือเข้าสมาบัติ

สมาบัติ ๓

๑. ฌาณสมาบัติ

๒. ผลสมาบัติ

๓. นิโรธสมาบัติ

ในที่สุดท่านเจ้าคุณได้บอกว่า ออกสู่มูล ๓ นั้น มีธรรมคำว่า โมหะกับสติเป็นของ
ที่แทนกันได้ ถ้าเราเอาสติเข้าตัว สติโมหะย่อมหายไป เมื่อโมหะออกไปแล้ว โลภะและ
โทสะก็เบาบางลงไปจนอยู่ในตัวเราไม่ได้เหมือนกัน ตรงกันข้าม ถ้าโมหะไม่ออกจากตัว
จะเอาโลภะและโทสะออกไม่ได้เลย

เวลา ๓๐.๕๕ น. ท่านเจ้าคุณได้เมตตาพูดเราโดยจัดให้สามเนรท้าวของ อายุ ๑๘ ปี
เข้าผลสมาบัติให้เราชม ซึ่งพูดเราดุ๊กตึ้งและเฉื่อยไฉในอำนาจของจิตใจที่ไต่ขึ้นแล้ว
ของสามเนรท้าวสาม เนรท้าวของแสดงให้พวกเราชมเป็นเวลา ๕ นาที ตามที่กำหนด
จิตไว้นี้ดีกว่า ทำได้เป็นท้าวศรีจรรยา

เวลา ๓๑.๐๐ น. พวกเราอ้าปากท่านเจ้าอาวาสกัณฐ์ ก่อนกลั้วพวกเราได้รับแจก
หนังสือดังกล่าวข้างต้นคนละ ๑ ชุดถ้วน พวกเราได้รับความรู้ทางทฤษฎีและปฏิบัติ
ในการเข้าสมาบัติตามสมควรแก่สภาพโดยทั่วกัน

บันทึกการไปศึกษาพุทธศาสนานอกสถานที่

ณ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ จังหวัดธนบุรี

เมื่อวันพฤหัสบดี ที่ ๒๑ เมษายน ๒๔๘๘

๑. การเดินทาง จากโรงเรียนสวนสุนันทาวิทยาลัย ถึงท่าจตุรรมเณรตลาดพลู
ทั้งไปและกลับโดยรถยนต์ ในความควบคุมของอาจารย์อรุณจิต สุวรรณกนิษฐ์ จำนวน
คนทั้งไป ๓๐ คน

๒. ความมุ่งหมาย คือการศึกษาการปฏิบัติด้วยวิธีปฏิบัติ และลงมือปฏิบัติ
ด้วยตนเอง

๓. ผลที่ได้รับอาจแบ่งได้เป็น ๓ ตอน คือ

ก. ตอนฟังธรรม เมื่อคณะถึงวัดปากน้ำเป็นเวลา ๘.๓๐ น. พระสงฆ์
จำพรรษาแล้ว พุทธศาสนิกชนหญิง-ชาย ชุมนุมกันในพระอุโบสถและนอกอุโบสถ เพื่อ
สวดมนต์อุโบสถศีลและฟังธรรมเพราะเป็นวันธรรมสวนะ สมาชิกจึงเข้าไปฟังธรรมใน
พระอุโบสถ ท่านเจ้าคุณพระภาวนาโกศลเถรเป็นผู้ให้ศีลและแสดงธรรม ใจความแห่งธรรม
ที่แสดงนั้น คือธรรมเครื่องหลุดพ้นจากทุกข์ให้ถึงนิพพานได้ด้วยการปฏิบัติตามมรรคมีองค์
๘ ประการ ก็แสดงคือ โอภา โทสะ โมหะ ก็ระเหิดไปด้วยมรรคมีองค์ ๘ สามารถดับกิเลสได้
เมื่อตนได้เป็นขริบบุคคลตามขั้นๆ คือ โสณันบุคคล ดิถีทาบุคคล อนาคามบุคคล
และอรหันต์บุคคล

ข. ตอนสอนหลักวิปัสสนา เมื่อท่านเจ้าคุณแสดงธรรมในพระอุโบสถจบลง ท่าน
ได้กรุณามาแสดงธรรมเรื่องวิปัสสนาแก่คณะ ๓๐ คน ณ ศาลาธรรมที่สร้างใหม่เพื่อสอนธรรม
คำสั่งสอนของท่านมีว่า

ครูทั้งหลายเป็นผู้ไม่ธรรม ท่านจึงจะแสดงธรรมอันเป็นสาระ คือแก่นสาร ให้เป็น
เนติคือแบบอย่าง ตามความตั้งใจของคณะครูที่ประสงค์จะการกันคือ ธรรมสำหรับคนจำนวนมาก

๒ อย่าง คือ อดีตที่ป่า รุ้จักตนหนึ่ง ชรรณที่ป่า รุ้จักชรรณหนึ่ง ให้คนควา ๒ อย่าง
จึงจะได้หัตถ์เกณฑ

กาย คืออะไร คนกับชรรณอาศัยกัน ชรรณ คืออะไร ชรรณบังเกิด คนจึงบังเกิด
เรื่องของกายแบ่งได้เป็นชั้นๆ ถึง ๑๘ ชั้น คือ กายมนุษย์ กายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์
กายทิพย์ละเอียด กายรูปพรหม กายรูปพรหมละเอียด กายอรูปพรหม กายอรูปพรหม
ละเอียด กายชรรณ กายชรรณละเอียด กายพระโสดา กายพระโสดาละเอียด กาย
พระสกิทาคา กายพระสกิทาคาละเอียด กายพระอนาคาม กายพระอนาคามละเอียด กาย
พระอรหันต์ กายพระอรหันต์ละเอียด

ท่านกล่าวว่าได้หัตถ์ ๑๘ กายนี้ จึงจะได้หัตถ์ ไม่หลงนึก ท่านว่าท่านค้นพบแล้ว
คนทวดตน พบทวดตน ในระยะเวลาที่ท่านอุปสมบทและเพียรพยายามด้วยการทำจิตตั้งสมาธิ

ก. ตอนที่ ๓ พักหัตถ์วิปัสสนา ท่านมหาที่เป็นเจ้าหน้าตได้กรุณาแจกหนังสือทาง
มรรคผลแก่มาชิกคณะ ๓ เล่ม แจกแนะนำให้รู้จักกับอาจารย์ด้วย จำเป็นทำจิตตั้งสมาธิได้
แล้วอาจารย์จะสอนวิปัสสนาให้ว่า นั่งห้อยเท้าก็ได้ นั่งคู่จะดีมาชิกได้ แต่ให้ตัวตรง
กำหนดลมหายใจเข้าออกแล้วบริกรรมภาวนาว่า สุมมา อรหิ แล้วให้สมาธิลงองค์
๕ นาที เมื่อครบ ๕ นาทีแล้ว ท่านถามว่าเห็นอะไรบ้าง สมาธิก็ตอบว่าไม่เห็นอะไร โดย
เมื่อได้สมาธิตามปัญหาเกี่ยวกับการจิตตั้งสมาธิพอสมควรถึงเวลา ๓๑.๐๐ น. เป็นเวลาพัก คณะ
ผู้อบรม ๓๐ คน จึงลาท่านกลับ

๔. สรุปผลแห่งการศึกษานอกสถานที่

ก. ได้เห็นวิธีปฏิบัติของคณะหนึ่งว่าเป็นทางให้สำเร็จมรรคผลนิพพานได้

ข. คณะไม่ได้มีความรักใคร่ความเข้าใจอะไรเลย จึงยังเพิ่มปัญหาให้คิดสงสัยต่างๆ
นานา เช่น ทำอย่างนี้จะสำเร็จจริงหรือ ถ้าเร้นนออย่างใด เห็นอะไร สามารถไปเฝ้า
พระพุทธเจ้าได้หรือ ความสงสัยนี้เป็นประโยชน์ในการให้คณะคิดค้น สอบสวน หาผู้รู้มา
แสดงธรรม คอบัญญัติธรรมเหล่านี้ให้กระจ่างในวันต่อๆ มา.

นางสาวคณณีย์ ชาติบริรักษ์	ผู้บันทึก
นายภักดี สันทรารักษ์	ผู้ช่วย
นายบัณฑิต วงศ์แก้ว	ผู้ช่วย

ปัญหาที่ขบคิดเรื่องพระพุทธานุภาพ

เกี่ยวกับข้อเท็จจริงบางประการ อารยธรรมและวัฒนธรรม

ของ นายสุชีพ บุญญานุภาพ

มีผู้ถามว่า พระพุทธรูปเจ้านั้นบางคนสงสัยว่า เป็นบุคคลสมมติเอามาเขียนเขาเอง
ก่อนอื่นขอพูดถึงปัญหาเรื่องการสอนที่ว่า สอนอย่างไรจึงจะทำให้เข้าใจให้แก่ศิษย์ เคย
กล่าวกันว่า พระพุทธองค์บัญญัติไว้ ๘ วิธี การสอนอย่างไรจะทำให้เข้าใจง่ายนั้น ในสมัย
โบราณพระเจ้าแผ่นดินเคยประกาศหาครู เนื่องจากถูกลูกตามใจจนเคย พระโอรสถูก
บังคับให้ท่องก็ไม่ยอม พระเจ้าแผ่นดินต้องการหาครูที่สอนโดยไม่ต้องให้ท่องจะให้รางวัล
มีผู้กล้าอาสาเสนอตัวเข้ามา โดยสอนด้วยวิธีเล่านิทานแทรกสุภาษิตไว้โดยตลอด ปรากฏ
ว่าโอรสก็ขี้เรียนมีความรู้ในศิลปศาสตร์โดยไม่ต้องท่อง และไม่เบื่อหน่าย พระเจ้าแผ่นดิน
ก็ยกย่อง เลื่อมใสคารวะรับขึ้น คือ ให้ไปเทศน์ และ บัญจ ตันตระ (ตันตระ=คัมภีร์)
แสดงว่าครั้งก่อนเคยมีการค้นคว้าสอนอย่างง่าย ๆ ให้เกิดความเข้าใจในตัว ซึ่งในพระพุทธานุภาพ
กับบัญญัติไว้หนึ่งข้อในเทววิชัย คือ การมีชาติกปรกอบ ซึ่งให้สัตว์พูดได้ซึ่งไม่ใช่สัตว์
ซึ่งข้อสำคัญอยู่ที่ตรงจุดหมายของเรื่อง เหมือนกับเราจะพิจารณาแก่นต้นไม้ ซึ่งต้นไม้
จะมีได้โดยอาศัยเปลือก กระทบ ใบอ่อน เหมือนผู้อ่านหนังสือหากคิด รู้จักเลือกเอาแก่นความ
เรื่องต่าง ๆ ที่มันทานปน จึงสำคัญอยู่ที่ศีลธรรม ยังเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกฎ บางครั้งด้านกฎ
ก็เกี่ยวข้องกับการจัดการอาหาร (ก็ยกคำให้ไพเราะเพราะพริ้ง) จึงต้องรู้จักเลือกแก่น
พระพุทธานุภาพ หากกันเรื่องฤทธาธิษฐานหารือนั้นน่าจะเลือกไม่กระทบถึงพระพุทธรูป
เพราะเรานับถือพระคุณของพระองค์อันได้แก่พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระ
กรุณาคุณ ผู้เขียนคำบรรยายตั้งแต่จนพพานแทรกฤทธาธิษฐานไว้ ทำให้คนสงสัยได้ว่า
พระพุทธรูปเป็นเรื่องสมมติ แม้ในวงการพุทธานุภาพก็คือนิยาย มโนเล่ห์เรื่องนพพเน
หนึ่งร้อยยี่สิบในมหาชาดกเป็นแดนคำสอนพราหมณ์ แต่มิได้มาคมพุทธานุภาพจากทำหนังสือ

ชื่อว่า “คำถามคำตอบทางพระพุทธศาสนา” มีคำถามคำตอบว่าพระพุทธเจ้ามีบุคคล
จริงในประวัติศาสตร์หรือสมมติชน ให้หลักฐานใดหลายประการ ประการหนึ่งคือคัมภีร์
หรือตำนานอันกล่าวถึงในสมัยของพระองค์ว่าอยู่ในเมืองต่าง ๆ ในอินเดีย เมื่อสุดคันทาง
โบราณคดีก็พบว่า อาคารสถานเหล่านั้นยังมีซากเหลืออยู่ มีจดหมายเหตุว่าทำกันเท่าไร
ประมาณกี่ท้าว กัด ตามบันทึกของพระชาวจีนก็ตรงตามความจริง แล้วได้มีการถ่ายรูป
แสดงให้เห็นว่าที่ตรงนั้นเป็นที่อะไร ผู้ทำหน้าทีนั้นความเต็มใจได้บันทึกพุทธศาสนา ตอนหลัง
ก็เป็นพุทธศาสนิก คือ เซอร์ คณิงแฮม

ประการที่สองคือ ศิลาจารึกพระเจ้าอโศกมหาราช ได้เกิดภายหลังพุทธปรินิพพาน
ประมาณ ๓๐๐ ปีเศษ มีเหตุการณ์สืบต่อกัน มีร่องรอยอยู่มาก พระเจ้าอโศกมีพระภิกษุ
ในพุทธศาสนาตลอดจนได้ทรงศาสนาอันมีมานับถือพุทธศาสนาที่มาก แม้พระเจ้าอโศก
ก็กลับเป็นมหาราชที่ส่งเสริมเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก จนถึงพระโศกและพระ
อุตตระมาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสุวรรณภูมิ ศิลาจารึกของพระเจ้าอโศกบันทึกหลัก
ธรรมในพระพุทธศาสนา ตลอดจนข้อความที่สอนศีลธรรมแก่ประชาชน ที่ประสูติ หรือ
นิพพานแก่พระเจ้าอโศกมั่งอยู่ รัฐบาลอินเดียมีຈຸນົດเด็กเขาเครื่องหมายยอดเขา
พระเจ้าอโศกมาเป็นตราประจำประเทศ ถ้าไม่จริงก็ไม่แน่ว่าเห็นสักเขาไว้

ประการที่สาม พระสงฆ์เป็นสาวกของพระพุทธเจ้าก็มีสืบต่อกันมาตลอดมาจนบัดนี้
ไม่ขาดสายเลย เท่าที่เป็นพยานพิสูจน์ว่าไม่ใช่เรื่องลอย ๆ แต่มียุทธหลักฐาน นอกนั้นได้มี
การติดต่อกับทูตของลังกาที่มาจากไทยไปเป็นอนุรักษนิยมเพื่อขอพระพุทธรูปจาก ไทย
ได้ส่งเจ้าคุณอุปบาลไป ซึ่งได้ไปตั้งตั้งนิมิตนัยหรืออุปมาดังที่ไว้ที่นั่น ทางลังกา
พยายามรักษาพระพุทธรูปต่าง ๆ ของพระอุปบาลไว้จนบัดนี้

ประการที่สี่ เมื่อพระพุทธเจ้าได้เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้วเพียงสามเดือน ก็
มีการประชุมสังฆสังคายนาพระธรรมวินัย แล้วนำสืบต่อกันมา เป็นเหตุให้เกิดพระไตรปิฎก
ขึ้น ซึ่งก่อน ๆ นั้นใช้ท่องจำด้วยปากเปล่า วิธียิ่งในครั้งนั้นไม่ใช่ของใคร่ของใคร่ได้หมด
มีการแบ่งกันท่องตามถนัด ชำนาญไปด้านใดก็ถนัด เพราะทั้งหมดมารวม ๒ หมื่นห้า
ในบัดนี้พระในบางประเทศใช้ท่องเป็นเล่ม ๆ แต่เมืองไทยเราก็อ่านได้ไม่เท่า

ประการที่ห้า มีข้อที่น่าคิดว่าพระสงฆ์ในสมัยพระพุทธเจ้าตั้งแต่สมัยพระเจ้า
อโศก ย่อมเป็นหลักฐานสำคัญให้หาราชของชนพสุจน์ว่า พระพุทธเจ้ามีอยู่จริงหรือไม่?

ประการที่หก เมื่อพระพุทธเจ้านิพพานแล้วก็มีกการแบ่งพระบรมสารีริกธาตุ ใน
เมืองราชคฤห์ก็ได้นำไปบรรจุในพระสถูป เมื่อพระเจ้าอโศกย้ายไปอยู่เมืองปาฏลิบุตร ก็ได้
พระธาตุในเมืองราชคฤห์ไปแจกจ่ายเมืองต่าง ๆ

ประการสุดท้าย มีหนังสือประวัติศาสตร์ลังการซึ่งกล่าวถึงพระเจ้าแผ่นดิน
ลังกาสมัยเดียวกับพระเจ้าอโศกซึ่งเกี่ยวข้องกับ ได้กล่าวถึงเหตุการณ์อันใกล้ชิด และตรง
กับสมัยพระเจ้าอโศก แสดงว่า พระเจ้าอโศกมีจริง

ข้อพสุจน์ที่กล่าวมาแสดงว่า พระพุทธเจ้ามีอยู่จริง โดยมีหลักฐานที่ควรเชื่อถือ
กล่าวแล้ว

พระพุทธเจ้าสอนกับชีวิตประจำวันเป็นเรื่องสำคัญ เพราะคนมักเข้าใจว่า คำสอน
ของพระพุทธเจ้านอกพ้อมคำนิพพานตัว สูงไปเกินที่มนุษย์จะเข้าใจได้ ควรอยู่พ้นไป เราควร
เข้าใจว่า พระพุทธเจ้าทรงสอนคนธรรมดา ก่อน พระองค์จะมีปัญหาเศรษฐกิจมาสอนแล้วจึง
สอนศีลธรรมต่อไป ดังกล่าวแล้วว่า เราต้องตั้งปัญหาถามดูว่าธรรมสูงสุดได้แก่อะไร?

นิพพาน แปลว่า คับ คับความทุกข์ ความเดือดร้อน ดังไปกว่านั้นคือคับความร
ว้าในใจจะก่อให้เกิดทุกข์เดือดร้อนหรือที่เราเรียกว่าคับกิเลส ถ้าทราบอย่างนี้ใครบ้างจะ
ต้องการความทุกข์โดยไม่ต้องการคับ ใครบ้างจะไม่อยากช่วยศิวให้พ้นทุกข์ ทุกชีวิต
ต้องการความคับทุกข์ คำสอนของพระองค์สอนให้คับทุกข์เดือดร้อนหรือนิพพานทั้งนั้น
ปัจจุบันมีคนเป็นอันมากที่ต้องการคับความทุกข์ แต่ทำตรงกันข้าม คือเอาความทุกข์มาทับ
ถมตนให้มากขึ้น เป็นผู้อยู่ในคุก ในตาราง ว่าตามปกติเขาไม่ได้สมัครใจเข้าไป หาก
ถามเขาว่าเขาต้องการคับทุกข์หรือไม่ เขาก็คงการขี แต่ที่เขาเข้าไปอยู่ก็เพราะต้องการ
คับทุกข์อันเป็นเหตุให้เกิดร้อนจึงทำผิด เช่น ไปขโมย ปล้น เพื่อคับความเดือดร้อนทาง
การครองชีพ แสดงว่า การคับทุกข์ผิดทางจึงต้องถูกฟ้องร้องมาเข้าคุกตาราง การ
ระบายทุกข์คับทุกข์ของคนบางคนทนความโกรธประเดี๋ยวเดียวไม่ได้ ไปฆ่าเขาตาย จึงต้อง

ไปพบจำคุก ๓๐-๔๐ ปี หรือตลอดชีวิตได้ แต่คงว่าชีวิตทุกชีวิตของเรามีไม่เหมือนกัน พระพุทธเจ้าจึงสอนให้คบทุกชีวิตให้ถูก คือ ให้หาต้นเหตุแล้วให้ไประงับต้นเหตุนั้นเสีย

มีปัญหานี้ง่าย ๆ ที่ว่าพระพุทธเจ้าสอนเกี่ยวกับชีวิตประจำวันอย่างไร? ขอยกอุทาหรณ์ว่า เราเคารพพ่อแม่และกตัญญูเสมอว่า พระคุณของพ่อแม่เหนือจะคนนานับ ต้องสืบให้ไกลออกหน่อย พ่อแม่ได้รับการยกย่องนับถือบูชาอันต้องทำอะไรบ้าง? เราจะเห็นว่าพ่อแม่มีส่วนทำหน้าที่ และมีธรรมปณิธานจะโดยตลอด คือ มีเมตตา กรุณา การให้ความอุปถัมภ์เลี้ยงดูเอาใจใส่ พ่อแม่ได้รับความยกย่องนับถือได้เพราะมีคุณธรรม ถ้ายกคุณธรรมออกจากพ่อแม่ ลูกจะเติบโตขึ้นกับพ่อแม่อย่างไรบ้าง? เช่น พ่อแม่มีลูก ๓๐ คน มีนมอยู่ห่อหนึ่งให้คนทั้ง ๓๐ คน อีก ๙ คนไม่ได้กิน ๙ คนต้องรู้ว่าพ่อแม่ไม่ยุติธรรม รักลูกไม่เสมอกัน ถ้าทำบ่อย ๆ นมหรือเต้านมจะถ่วงพ่อแม่ให้เบาไปเสีย ถ้าให้ ๙ คนกิน คนที่ ๓๐ ไม่ได้กิน คนที่ ๓๐ แทบอยากฆ่าตัวตาย จะเห็นได้ว่าลูกไม่เคารพพ่อแม่ พ้องพ่อแม่ ต่อคำสอน เพียงพ่อแม่ไม่ใช้ธรรมะ หรือใช้ธรรมะ แต่ถูกเข้าใจไม่ถูก ถ้าที่ใดบกพร่องในเรื่องธรรมะ ทัณฑ์ต้องเกิดความยุ่งยาก แม้ในต่างประเทศเราพยายามอำนวยความสะดวกให้พ่อแม่มาก ตั้งสำนักเลี้ยงดูเด็กเป็นสถานทารุณสงเคราะห์ ลูกกับพ่อแม่ไม่ค่อยได้เกี่ยวข้องกัน ชาวยุโรปมักเพิกเฉยต่อพ่อแม่แก่เฒ่าหรือถูกทอดทิ้งให้ตายไปบ้าน เพราะความสันตติชนมีเพียงดูอย่างใกล้ชิดไม่ค่อยเหมือนในเมืองไทย ลูก ๆ ของฝรั่งมักไม่ค่อยเชื่อฟังพ่อแม่ และไม่เคารพด้วย คุณธรรมบางอย่างที่ได้จากพุทธศาสนาก็เป็นบทต้องการของชาวต่างประเทศ พ่อแม่จะได้รับความนิยมนับถือดำรงความเป็นพ่อแม่เพราะมีธรรมะ ความเมตตา กรุณาจากหลักธรรมพุทธศาสนามาช่วยตนเอง หลักธรรมนี้มีความจำเป็นทุกหนทุกแห่ง ชีวิตทุกชีวิตต้องการคุณงามความดีไม่ว่าใคร แม้ใครผู้ร้ายขอความกรุณาจากตำรวจและผู้พิพากษา เพราะต้องการคุณความดี ต้องการให้คนอื่นทำดีต่อตัว แม้ตัวจะไม่ดีทำดีกับผู้อื่น แม้คนเกเรชอบรุกรานผู้อื่นก็ต้องการธรรมะ ไม่ต้องการให้ผู้อื่นรุกรานตัว พระพุทธเจ้าสอนเป็นคำสั่งที่จะให้ขียนยกเอาธรรมมาใช้ พระพุทธเจ้าจึงจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน นับแต่คนกระต๊อคนท้อ เพราะเราต้องติดต่อกับคนทั้งหลาย เราต้องใช้ธรรม ใช้คุณความดีติดต่อกับผู้อื่น จึงจะเป็นการดำรงชีวิตอย่างถูกต้อง หรือ

บางครั้งคนเราชอบเครื่องปลอมใจ ชอบการปรับทุกข์ ต้องการให้คนอื่นรับรู้เห็นใจ พุทธศาสนาสอนให้คนเป็นพเลิงของตัวเอง ทั้งในยามเจริญรุ่งเรืองและในยามตกต่ำ ไม่ว่าเวลาใด ๆ พระพุทธศาสนาก็มีหลักธรรมให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างถูกต้องเสมอไป ยิ่งคนมีเรื่องยุ่งมาก ๆ หากไม่มีอะไรเป็นเครื่องยับยั้งจิตใจ คนผู้นั้นจะเต็มไปด้วยความทุกข์ มีลักษณะรุนแรงคือการดำรงชีวิตเสมอ เช่น ผู้มั่งให้สอได้ก็ทำอะไรรุนแรง ไปบนบานศาลกล่าวหาหมอเพื่อให้มั่นใจ พอสอตกกรังใจไม่ได้ ก็คิดไม่ยากมชีวิตอยู่เฉยฆ่าตัวตาย แต่งว่าไม่มีเครื่องเห็นยววัง คนอื่นสอนเราเป็นเครื่องช่วยได้จริง แต่ตัวผู้นั้นไม่ได้อยู่กับเราตลอดเวลา พระพุทธศาสนาสอนให้เรารู้จักให้สติตัวเอง สอนให้ให้อภัยคนง่าย อารมณ์ง่าย ไม่ยึดยึดตลอดเวลา

ปัญหาเรื่องชีวิตประจำวันมีทุกระยะที่เราต้องดำเนินไปอย่างอาศัยสติปัญญา พระพุทธศาสนา สอนให้ดำรงชีวิตโดยใช้สติปัญญามากที่สุด เรื่องใหญ่ของคนคือเศรษฐกิจ ปัญหาเรื่องปากท้อง เพื่อสนองความต้องการทำให้คนอยู่หนึ่งไม่ได เป็นปัญหาที่เผชิญหน้าบุคคลส่วนใหญ่ มีคนไม่กี่คนที่ไม่ต้องเผชิญ บางคนเรารู้ว่าเราอยาจนไม่ต้องเผชิญปัญหา น บางทกฆ่าตัวตาย เพราะพบความยุ่งยาก เป็นปัญหาที่พบทุกคนไม่ว่ามั่งมีหรือจน พระพุทธเจ้าสอนคนให้รู้จักแสวงหาทรัพย์ด้วยวิธีที่ง่าย ๆ ใครเกียจคร้านก็ได้ผ่น้อย สอนให้รู้จักหาทรัพย์ที่หามาได้จะเห็นว่าเป็นเรื่องที่เกดจริง ๆ ในชีวิตคน สมมุติว่าคนมีเงินเดือน ๕ พัน บาทแรก ๕๐๐ บาท ว่าไม่พอ ได้ ๓๐๐๐, ๓๕๐๐, ๔๐๐๐ ก็ยังบ่นว่าไม่พอ ค่อยมาถูกลดมาเหลือ ๓๕๐๐ บาท รู้จักจะแย เพราะเราไม่ค่อยได้ใช้ชีวิตของเราให้มั่งมีในทางเศรษฐกิจ รู้จักใช้จ่ายควบคุมการเงินพยายามพึ่งตนเองให้มาก ไม่จำเป็นไม่หยิบยืม ผ่อน รู้จักเก็บรู้จักใช้พอควร ก็จะทำให้ชีวิตไม่ประสบความขลุกขลักเท่าไรนัก คนไทยมีความฉลาดเป็น Genious ในทางใช้เงิน ชอบใช้ของแพง ในการดำรงชีวิตถ้าเราใช้หลักพระพุทธศาสนาเข้ากำกับ รู้จักใช้จ่ายแบ่งเป็นระเบียบ มีสติจะพอใจ โดยมากเราห้ามใจไม่ค่อยอยู่ยุ่งยุ่งยาก พุทธศาสนาสอนให้อำนาจอยู่ตลอดเวลาตามเวลาที่ล่วงไป ว่าทำอะไรได้บ้าง เช่นที่ในพระพุทธศาสนา คือ คุณความดีที่มีอยู่ในตัว เรื่องพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องพูดตรงไปตรงมา

สรุปที่กล่าวมาตอนแรกเปรียบเทียบกับพระพุทธศาสนามักมีคำสอนอื่น กับพวกเทวนิยม และอเทวนิยม พระพุทธศาสนาสอนให้ถือความเจริญให้ตัวเอง

คราวต่อมาพระพุทธศาสนาเป็นต้นตำรับแห่งวัฒนธรรม รวมทั้งอารยธรรมด้วย ซึ่งแปลว่านำออกจากความป่าเถื่อน ไม่ว่าทางวัตถุและทางจิตใจ อารยธรรมเป็นวัฒนธรรมชั้นสูง พระพุทธศาสนาสอนให้ก้าวหน้าทั้งวัฒนธรรมและอารยธรรม เป็นต้นตำรับวัฒนธรรมเก่าแก่ที่สุดในโลก

ถ้าหับพระพุทธศาสนามักมีชีวิตประจำวันมีสิ่งจะพิจารณาได้มาก คราวนี้ไม่มีใครถกถวญเพราะเป็นเรื่องใหญ่ พุทธถึงแต่ธรรมที่เกี่ยวกับชีวิตของคนเรา แม้บิดามารดาภักของใช้คุณธรรม คุณธรรมทั้งหลายจำเป็นต่อชีวิตทุกชีวิต พระพุทธศาสนาสอนเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สอนให้รู้จักคงเหน็ดคงตัว แม้ไม่ละเลยอดถวญก็หวังว่าคงพอเป็นแนวคิด และแนวความรู้บางประการที่พอจะช่วยให้ทุกท่านได้ความรู้พอสมควร ขอให้พยายามศึกษาพระพุทธศาสนาต่อไปเถิด จักได้ความรู้ยิ่งๆ ขึ้นไป.

สุนทร พันธ์บรรยงค์ ผู้บันทึก

บันทึก

การอภิปรายหลักสูตรวิชาศาสนา

ในวันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๔๘๘

ที่ประชุมลงมติเห็นสมควรฝึกอบรมวิชาการศาสนาแก่นักเรียนครูปีที่ ๓ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ศาสนาคืออะไร ทำไมจึงต้องนับถือ (ไม่มีผู้ใดสงสัย)

๒. ศาสนาที่สำคัญของโลก (ไม่มีผู้สงสัย)

๓. พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ (ในข้อนี้ที่ประชุมตกลงให้ผู้สอนพยายามเน้นให้เห็นว่า การสอนพระพุทธศาสนานั้นไม่ใช่เกณฑ์ให้คนทุกคนนับถือพระพุทธศาสนา ใครจะนับถือศาสนาใดก็ได้ และถ้ามีเด็กต่างศาสนาอยู่ในชั้นเดียวกัน ครูไม่ควรคัดออกไปเพื่อจะทำพิธีทางพุทธศาสนา ต้องพยายามทำให้เหมาะสม ด้วยการอนุโลมกันในบางประการ)

๔. พุทธประวัติโดยย่อ (ให้สอนขนาดมากน้อยประมาณพุทธประวัติสำหรับยุวชน)

๕. ให้อุทิศพระรัตนตรัย (ไม่มีผู้ใดสงสัย)

๖. วันสำคัญในพระพุทธศาสนา และกิจวัตรที่พระพุทธศาสนิกชนควรปฏิบัติ (วันสำคัญในที่นี้หมายถึงวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา วันธรรมสวนะ ทั้งทางฝ่ายฆราวาส และฝ่ายของพระ)

๗. หลักสูตรปฏิบัติ (ได้แก่ศีล ๕ มารยาท ปัญญา) การสอนสอนมุ่งไปในการปฏิบัติ เช่นการให้นักเรียนได้สมาทานศีล ๕ ด้วยความสมัครใจ จะทำเองที่ละเล็กทีละน้อย ส่วนสมาธินั้นสอนให้ฝึกการทำใจให้สงบได้ในวันหนึ่งๆ ดัง ๓๐ นาทีก็ยังดี เช่นการให้นั่ง

หรือหยุดนิ่ง เพื่อเป็นการพักอารมณ์ให้สงบช่วงเวลาเพียงเล็กน้อย เช่นภายหลังการสวดมนต์ เป็นต้น

๘. ธรรมเนียมการศึกษา (การครองตน ครองคน ครองงาน ให้ครูเลือกสอน หมดธรรมเนียมในฉกโกวาท ที่จำเป็นเกี่ยวแก่วิถีประจำวัน)

ตอบปัญหาข้อสงสัยของสมาชิก

ถาม ก. อธิปไตยทางคำสอนมีอย่างไรบ้าง ที่เป็นประโยชน์แก่โปรแกรมทางหมวด
คหเศรษฐศาสตร์

ข. มีอธิปไตยทางคำสอนอะไรบ้างที่ขัดกับหลักทางเสรีประชาธิปไตย

ค. เบญจขันธ์ไร้ค่าในทางคหเศรษฐศาสตร์จริงหรือไม่

ง. ตั้งเสียว่าการทำดีได้ และทำชั่วได้สอนจะไม่เป็นความจริง

ตอบ ก. ที่ถามว่า อธิปไตยทางคำสอนมีอย่างไรบ้าง ที่เป็นประโยชน์แก่โปรแกรมทาง
หมวดคหเศรษฐศาสตร์นั้น ขอตอบว่า พระพุทธเจ้าสอนมีอธิปไตยอย่างยิ่งใน
การครองเรือน ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับส่วนตัวและการสมาคม ซึ่งอยู่ในวินัยมุข
เป็นการสอนหลักๆ อยู่แต่คนสามัญก็สามารถนำมาใช้ได้ เพราะเป็นการสอน
สมบัติของผลเพื่อเป็นระเบียบวินัยของตน

ส่วนในด้านธรรมนั้น ผู้ครองเรือนก็ต้องอาศัยหลักของพรหมวิหาร หลักอภิกข
ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งที่ผู้ครองเรือนต้องปฏิบัติอยู่เสมอ นอกจากนั้นคำสอนอีกอย่าง
หนึ่งก็คือสัปปรสุธรรม ๘ คือ เหตุ ผล ๘ ซึ่งเกี่ยวกับภาคเทศะซึ่งสำคัญยิ่ง เกี่ยวกับ
การติดต่อสมาคมเพื่อความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ เป็นการสอนให้วางตนได้เหมาะสม
ในทุกโอกาส หลักธรรมของพระพุทธเจ้าสอนนั้นทุกอย่างที่สอนให้ผู้ครองเรือนได้รับความ
สุข และช่วยตนเองให้พ้นจากความไม่สมปรารถนา เช่นในหมวดคหปฏิบัติทั้งหมด ท่าน
ก็ทรงสั่งสอนไว้ให้ผู้ครองเรือนโดยตรง

การสอนหลักดังนี้ โดย ในทางพระพุทธเจ้าสอนนั้นไม่ได้สอนให้เป็นคนงอมืองอเท้า
ท่านสอนให้พอใจในสิ่งที่มีอยู่ ไม่ทะเยอทะยานในสิ่งที่ไม่มีไม่ได้เพราะเป็นทางให้เกิดทุกข์

ถ้าเรามีความปรารถนาสิ่งใดที่หนักหน่วงเกินไปจนทำให้ความปรารถนาในสิ่งนั้นได้ คือ
หลักอิทธิบาท ๔ เป็นต้น

พระพุทธศาสนามิได้สอนสำหรับคนชั้นหนึ่งอย่างเดียว แต่พระพุทธศาสนามิได้
สำหรับคนทุกคน โดยเฉพาะในโอกาสที่คนไม่สำเร็จสมประสงค์ในสิ่งปรารถนา พระพุทธ
ศาสนามิสอนให้รู้จักระงับจิตใจไม่ให้ฟุ้งซ่าน สอนให้มีเหตุผล ฉะนั้นพระพุทธศาสนา
จึงจำเป็นและควรศึกษาอย่างยิ่ง และการศึกษาพระพุทธศาสนานี้ศึกษาได้หลายทางอาทิเช่น
การอ่านหนังสือ การไปฟังธรรมเทศนา หรือฟังผู้สอนพูดเพื่อเป็นยาดำหรับเยียวยาความไม่
สบายใจของคน

ตอบ ข. ที่ถามว่ามอทธพถทางศาสนาอะไรบ้างที่ขัดกับหลักทางเสรีประชาธิปไตย ข้อนี้
ขอตอบได้ทันทีว่า ไม่มี พระพุทธศาสนามิสอนหลักประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์
เช่น ในด้านเสรีธรรม เป็นต้น

แม้แต่กับพระพุทธเจ้าก็ทรงตั้งหลักเกณฑ์ไว้อย่างดีในหลักประชาธิปไตย เพราะ
ทุกอย่างก็ต้องมีมคิที่จะประชุมสังฆะเสมอ เช่นการรับผ้าทอดกฐิน เป็นต้น ทุกอย่าง
ในศาสนาต้องยอมคิที่ประชุมสังฆะแม้แต่การบวช

ตอบ ค. เบญจขันธ์ไว้คำในทางคหเศรษฐศาสตร์จริงหรือไม่ ข้อนี้ถามองในแง่ของโลก
วิสัยแล้ว เบญจขันธ์ซึ่งหมายถึงผ่ายรูป และผ่ายนาม คิ เวทนา สัญญา
สังขาร วิญญาณนั้น ในหลักของพระพุทธศาสนามิขัดกับหลักของโลกวิสัย
แม้ เพราะทางคหเศรษฐศาสตร์มุ่งไปทางวัตถุ ส่วนศาสนามุ่งไปทางจิตใจ
ฉะนั้นถ้าใครจะศึกษาและปฏิบัติธรรมตามหลักของโลกยุคระแวกคิต้องคิทาง
โลกออกเดี่ยบบ้างจึงจะสมบูรณ์ จึงตอบได้ว่าขัดกันแน่

ตอบ ง. ดั่งดัยว่าการทาคิใดคิและทาชวคิจะฉนจะมิเป็นความจริง ข้อนี้ขอตอบว่าเป็น
ความจริง แต่การจะคิคิฉนว่า คิใดหรือจะฉน เราต้องคิคิฉนโดยรอบคอบ
ดั่งฉนมากที่คนเราคิคิฉนนั้นเรามองแต่เพียงคานเดียว มิได้มองให้ซ่งลงไปโดย
ละเอียดว่าความคิความซ่งหรือความรดยความฉนของคนเราคิคิว่าทาคิหรือจะ
ฉน จะคิคิฉนคิใดคิฉนคิใดหรือเรียนดั่งฉนให้รอบทุกคาน แม้แต่เครื่องทาคิ
วิคิความคิหรือจะของกลุ่ฉนในกลุ่ฉนหนึ่ง ๆ ก็แตกต่างกัน บางกลุ่ฉนอาจเห็นฉน
การทาคิฉน บางกลุ่ฉนอาจเห็นฉนไม่คิคิได้

บันทึกคำบรรยายหมวดศาสนา

ว่าด้วยคริสต์ศาสนาโดยย่อ

วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๔๕๘

คริสต์ศาสนา ให้คำนิยามคำศาสนาว่า ความเชื่อถือ ความศรัทธา ในพระเจ้า Religion is belief in God or Gods ไม่เฉพาะแต่ความเชื่อ ความศรัทธา เท่านั้น ต้องเกี่ยวกับการเคารพบูชาอีกด้วย Worship of God or Gods นอกจากนั้นทาง คริสต์ศาสนาถือว่าประเทศใดที่ไม่มีศาสนาย่อมเป็นภัยแก่ผู้อาศัย ศีลธรรมและศาสนาเป็น สิ่งจำเป็นสำหรับโรงเรียน ถ้าโรงเรียนไหนไม่เข้าใจได้ในความประพฤติของนักเรียน ก็ย่อมไม่บังเกิดผลอะไรเลย ฉะนั้นเรื่องศาสนาจำเป็นอย่างยิ่ง

คำว่า คริสต์ มาจาก Jesus Christ หมายถึงประมุขของศาสนา คือ พระเยซู และมีคำออกคำหนึ่งทเรียกว่า Christ-mas ซึ่งเข้าใจว่าเป็นวันขึ้นปีใหม่ของฝรั่ง ความจริงเป็นวันสมภพ หรือวันกำเนิดของพระเยซู ราวๆ วันที่ ๒๕ ธันวาคม ซึ่งคริสต์ศาสนา มีมาแล้ว ๓๘๕๕ ปี

พระเยซูชนเกิดที่เมืองเล็กๆ ชื่อ Bethlehen ในมณฑล Judea เป็นภาคหนึ่งติดกับ ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เมื่ออายุ ๓๐ ปีออกเทศนา นอกจากจะเทศนาแล้วยังรักษาคน เจ็บไข้ได้ป่วยอีก มีผู้ช่วยทั้งหมด ๓๒ คน ภายหลังตายได้ ๓ คน เมื่อออกเทศนา ได้ไป เทศนา ๓ มณฑล คือ

๑. Galilee

๒. Samaria

๓. Judea

ในเวลาที่เทศนาอยู่ ณ เมือง Jerusalem ในมณฑล Judea นั้นบังเกิดมีศัตรูขึ้น คือพวกคนเคร่งศาสนาแต่ทางปากอยู่พวกหนึ่ง ซึ่งมีความประพฤติตรงข้ามกับปาก และ หัวหนาคือ Pharisees มีพวกอยู่ ๖๐ คน ได้ถูกพระเยซูข่มขู่ถึงสองหน ภายหลังได้ช่วย กันจับพระเยซูผูกติดไว้กับไม้กางเขน และได้ตายไป ๓ วันก็กลับคืนพระชนม์ (Easter) มาในพระวิญญาณอันบริสุทธิ์ ซึ่งอยู่เหนืออวัยวะมนุษย์ และเหนือสิ่งทรงสร้าง คือ พระเจ้า พระเยซูเจ้า

คริสตศาสนาสอนอะไรบ้าง

๑. สอนเรื่องพระเจ้า (God) พระเยซูสอนเรื่องพระเจ้าว่าในโลกันต์ (God) พระเจ้าหรือองค์ศักดิ์สิทธิ์อยู่เหนืออวัยวะมนุษย์เหนือสิ่งทรงสร้าง ซึ่งต้องเชื่อด้วยเหตุผล ความจริงและความศรัทธา (faith & knowledge) พระเจ้าเป็นวิญญาณ (spirit) ไม่ปรากฏแก่ตา แรกเริ่มมีอยู่ในคัมภีร์ Bible พระเจ้าเกิดอย่างไรไม่ต้องสนใจ คริสต์ศาสนา เกี่ยวกับจิตใจและสมอง เมื่อไม่สามารถจะพิสูจน์บางประการให้ทราบได้ ก็ใช้ faith ขึ้น คือเนื่องกันมาเป็นหลักฐาน

๒. สอนเรื่อง Man (ปฤชมน) พระเจ้าเปรียบเทียบกับคนเหมือนกระแสน้ำย่อมไหลลงสู่หุบเขา ฉะนั้นพระเจ้าจะคอยช่วยแต่จะช่วยเหลือเฉพาะคนที่เต็มใจให้ช่วย และจะช่วย ด้วยฤทธิ์อำนาจ (Power God)

๓. สอนเรื่องความชั่ว สิ่งแวดล้อมช่วยเหลือให้ชั่วได้ เพราะจิตใจรับได้ทั้ง ความดีและความชั่ว

ในคริสตศาสนามีข้อปฏิบัติ อยู่ ๑๐ ข้อ เรียกว่า ทศ คือได้แก่

๑. ขยำมือพระเจ้าขึ้น
๒. ขยำทำรูปเคารพสำหรับตน
๓. ขยำออกนามพระเจ้าเปล่าๆ
๔. ขยำนับถือวันพระบาโค
๕. ขยำนับถือบิดา-มารดาเพื่ออายุยืนนานบนแผ่นดิน

๖. อย่าฆ่าคน
๗. คนเจ็บอย่าไปตักทรรพ
๘. อย่าล่วงประเวณีสามีภรรยาท่าน
๙. อย่าเป็นพยานเท็จ

๓๐. อย่าโกง

ถ้าสรุปคัดทั้ง ๓๐ ข้อจะแยกเป็นหมวดใหญ่ได้ ๒ หมวด คือ ข้อ ๑-๔ เกี่ยวกับ
พระเจ้า ๕-๓๐ เรื่องของมนุษย์.

ประชุมรัตน์ สุตตเขตต์ ผู้บันทึก

บันทึกคำบรรยายหมุ่ศาสนา

ว่าด้วยศาสนาอิสลาม

ของ นายคิเรก บุญศิริ

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๗

๑. ชื่อศาสนาว่าอิสลาม แปลว่า สันติ ผู้มีถ้อยคำศาสนาอิสลามได้ชื่อว่า มุสลิม แปลว่า ผู้ไม่ผิด

๒. หลักศาสนา (๑) ความเชื่อใน Unity of God ไม่แบ่งภาค หรือเป็น trinity มีพระเจ้าองค์เดียว คือ อัลลอฮ์

(๒) Angels คือผู้กระตุ่นให้ทำดี

(๓) คัมภีร์ Revealed Books เป็นคัมภีร์เดิมสมบูรณ์อยู่ไม่เคย

เปลี่ยนแปลงเรียก กุรอาน Quran แปลว่าจำหรับอ่าน เขียนเป็นภาษาอาหรับ เวลาที่รวบรวมขึ้น ๒๓ ปี ในคัมภีร์นี้มีหลักปกครอง แต่งงาน มีกฎหมาย และการปฏิบัติจิตใจคนอย่างกว้างๆ

(๔) ผู้เทศน์ Prophet ในศาสนาอิสลามเรียก นบี Nabi และมีมุฮัมมัด เป็นนบีมุฮัมมัด ประวัติของนบีมุฮัมมัด เกิดที่ มัคกะฮ์ Makkah ในประเทศซูดานเบีย กำพร้าพ่อแม่ พออายุ ๒๕ ปีก็แต่งงานกับหญิงหม้ายอายุ ๔๐ ปี ครั้นอายุได้ ๔๐ ปี ก็เริ่มตั้งสอนศาสนาในมัคกะฮ์ ๒๓ ปี ในมะคัฮ์ฮัก ๓๐ ปี ครั้นอายุ ๖๓ ก็ตาย

(๕) วันสุดท้าย The last day เชื่อในกรรมว่าตายแล้วไม่กลับมาเกิดในโลกอีก

(๖) กฎแห่งการกำหนดศัภาวะ Law of Measurement ถือว่าทุกอย่างที่เป็นผลคือมีเหตุ เหตุนั้นเป็น Supreme Being เกี่ยวกับพระผู้เป็นเจ้า

๓. การปฏิบัติ ๓ ข้อ (๑) นมาซ วันละ ๕ เวลา

(๒) การถือศีลอดมีละ ๓ ครั้งในเดือนเราะมะฎอน ที่ ๙

(๑) การไป หัจญ์ Haji ไปฮัจญ์มาศกัณท์มัคกะฮ์ ในเดือน
ที่ ๑๒ ของปี วันที่ ๑๐ ทางจันทรคติ

๔. หลักประชาธิปไตย (๑) นมาซทำได้ทุกแห่ง ถ้าไปทำที่มัสญิดก็มีหัวหน้า ทุกคน
เต็มอกันหมด

(๒) ศัสดอกทำให้คนเมตตาต่อสงฆ์คนจน

(๓) การไปหัจญ์ทำให้คนทุกชาติพบปะกันจะได้เห็นใจกัน จะ

ได้อยู่กันอย่างสันติ

ตำแหน่งใหญ่ ๓ คือ วิมานผู้นำ Leader

เคาะฎิบ ผู้เทศนา Preacher

มูอัซซิม Muazzin ผู้นำประกาศ Caller

หลักสังคม นิกาห คือการสมรส ชายหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเลือกคู่ ต้องมี
สินสมรสมีฮัจด์ และมีพยาน ๒ คน

หลักการบริจาค เรียกซะกาซ กำหนดการแบ่งปันทรัพย์สินให้คนจน มีหลักเกณฑ์หลาย
อย่าง เช่น บริจาคเงินรายได้ ๒-๕% ให้แก่ของกลาง State Treasury เรียกมัยตุลมาด
ถ้าเป็นชาวนาบรียาค ๑๐% ของพืช เจ้าหน้าทของกลางจัดแบ่งทรัพย์สินให้แก่

๑. คนเชื่องใจ

๒. คนซัดน

๓. เจ้าหน้าท

๔. ผู้รับเช่าบนถือค้ำหาฮัจด์ตามโดยอัครคัตฎกญาคัตฎฆาต

๕. ผู้ล้มตาย มีหนี้สินพันตัว

๖. ผู้เดินทางไปต่างประเทศแล้วตกค้างขาดค่าโดยสาร

๗. ทาส

๘. ในทางสาธารณประโยชน์

การทำสงคราม ขอให้แก้ความเข้าใจผิดที่เข้าใจว่าศาสนอิสลามเผยแพร่ด้วยคมดาบการ
ที่เกิดความเข้าใจผิดเช่นนั้นเพราะพวกมิชชันนารีเขาเขียนว่าอย่างนั้น เพราะเขา
เข้าใจไม่ถูก ความจริงนั้นศาสนอิสลามไม่มีการบังคับในการถือศาสนา และ
การต่อสู้เฉพาะแก่บรรดาที่ถูกกดขี่เท่านั้น

การมีเมีย ๔ คน การที่ศาสนาอนุญาตให้ชายมีเมียได้ ๔ คนนั้น เนื่องจากหลังสงคราม
แล้วชายตายมาก จึงต้องการให้ชายที่มีฐานะได้ให้ช่วยสงคราม ด้วยวิธีรับหญิง
มาอุปการะได้เพียง ๔ คน และให้อยู่ในฐานะภรรยาไม่ใช่ทาส หรือนางบำเรอ

การไม่กินหมู นั้นมุ่งหมายทางสุขภาพ Sanitation เพราะหมูนั้นสกปรก จึงมีการบัญญัติ
ให้เลิกอาหาร คือเลิกแต่อาหารสัตว์ และอาหารหมูเท่านั้น ส่วนอาหารที่ไม่
อนุมัตินั้นหมดหลายอย่างเช่น

๑. หมูเพราะสกปรก
๒. สัตว์ที่มีความเป็นอยู่อย่างหม
๓. เลือดเพราะกลัวความเชื่อโรค
๔. สัตว์ตายเองเพราะเกรงมีโรค
๕. สัตว์มีเขี้ยวเล็บเช่นนกอินทรี เป็นต้น

ต่อไปนี้เป็นเรื่องตอบคำถาม

๑. ถาม เรื่องพิธีหั่น

ตอบ พิธีนี้ไม่ใช่หั่นหัตถ์ เรียก คิฎัน Circumcision ไม่ใช่หัตถ์ศาสนา เป็นหัตถ์ของ
พวก Semitic และพวก Nonad พวกนี้ทำเพื่อความสะอาด

๒. อธิบายเพิ่มเติม ก. ชีร์ ชริก Shrik การตั้งหุ้นส่วน Partnership เทียม
พระเจ้าไม่ได้ จึงไม่มีรูปปั้นของพระเจ้าเลย
ข. ไม่มีการเชือดหยันคอกาฬาม้าประเจียดและตะกรุดเลย
ค. ไม่มีการเชือดในเจ้าพ่อและศาลพระภูมิ
ง. ไม่มีแม่พระคงคา พระสุเมรุ พระอาทิตย์ พระจันทร์

๓. การทำบุญถึงคนตาย เชื่อว่าไม่ถึง และไม่มีการทำบุญถึงกัน เพราะถือว่าทุกคน
ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วเอง เป็นเรื่องเฉพาะตัว ทำแทนกันไม่ได้
๔. การแต่งงาน การที่ต้องให้แต่งงานกับคนศาสนาเดียวกัน ประสงค์ไม่ให้ชัดเจนภายหลังว่า
ผู้เมียทอดคนละศาสนาแล้วมีปัญหาว่าลูกจะถือศาสนาไหน
๕. การกลั่นนาลาย เวลาถือศีลของตนกินได้
- การยอมรับ พระเยซูเจ้า หรือ มาตมัมน์ ว่าเป็นพระเจ้าคนหนึ่งถือว่าเรียกชื่อผิดกันเท่านั้น
การทำพิธีนำวัวควายที่รักนั้นไม่ทราบ แต่ว่าหลังจากไปหัจญ์แล้วผมพบเชือดสัตว์จริง
เพราะที่นั่นกันดารมุ่งแบ่งปันกันกิน.

จรินทร์ ชาติรุ่ง	}	ผู้บันทึก
วิศาล ศิวรัตน์		
สร อันทุเวส		

หัวข้อที่นำมาอภิปรายในหมวดวัฒนธรรมไทย

สาขาศาสนา

ครั้งที่ ๑ วันศุกร์ที่ ๑๕ เมษายน ๒๔๘๘

นายวิศาล ศิวารัตน์ ผู้อภิปราย

๑. ศาสนาคืออะไร

คำสอนคือคำสอนของศาสดาเจ้าของลัทธิ และพฤติกรรมอันเป็นคำสอนนั้นมุ่งให้หลุดพ้นจากทุกข์ และให้ประเสริฐ และทั้งยังมีบุคคลคณะหนึ่งคอยรักษาและสืบต่อพฤติกรรมคำสอนนั้นอีกด้วย

๒. คำสอนของนักปราชญ์เป็นศาสนาหรือไม่

ในการวินิจฉัยว่าคำสอนของผู้ใดจะเป็นศาสนาหรือเป็นเพียงปรัชญาไม่ใช่ศาสนา นั้น มีหลักสำหรับวินิจฉัยอยู่ ๕ ประการ คือ ถ้าคำสอนของท่านผู้ใดมีลักษณะครบถ้วนทั้ง ๕ ลักษณะที่นักประวัติศาสตร์และนักคำสอนายกลดข้อไปจนแล้วให้ถือว่า คำสอนของท่านผู้นั้น คือศาสนา ลักษณะที่ตัดสินว่าเป็นศาสนานี้มี ๕ ประการคือไปน คือ

- ก. เป็นเรื่องที่เชื่อถือโดยมีความศักดิ์สิทธิ์ จึงมีการเคารพบูชา
- ข. มีคำสอนทางจริยธรรมและกฎเกณฑ์เกี่ยวแก่ความประพฤติ
- ค. ต้องปรากฏตัวผู้สอน ผู้ตั้ง ผู้ประกาศอันยอมรับว่าเป็นความจริงทางประวัติศาสตร์
- ง. ต้องมีคณะบุคคลเป็นผู้รักษาความศักดิ์สิทธิ์และสืบต่อคำสอนนั้น
- จ. ต้องกวดขันเรื่องความจงรักภักดี คือลัทธิที่ว่า ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดทนบถ คำสอนท่านอยู่แล้ว แต่กลับใจไปนับถือคำสอนนอกก็ถูกถามบาปหนัก

๓. ศาสนาจำเป็นแก่ชีวิตมนุษย์หรือไม่

ในการพิจารณาตอบปัญหาข้อนี้ ขอให้ทุกคนลองพิจารณาอดีตชีวิตประจำวันของมนุษย์ทั่วไปด้วยความรอบคอบถี่ถ้วน ก็จะประจักษ์ความจริงเป็นแน่เดียวกันว่า มนุษย์ส่วนชวาทจะมั่งคั่งอยู่ในโลกด้วยความสุข และพยายามทำทุกอย่างเพื่อตัดทุกข์ให้พ้นไป จึงมีผู้แสวงหากฎเกณฑ์เกี่ยวกับความประพฤติมาตั้งสอน อันเรียกว่าศาสนา และเมื่อผู้ใดประพฤติตามหลักเกณฑ์ทางศาสนาแล้วก็ประสบผล คือความร่มเย็น ใจสงบ เกิดดวงปัญญาขึ้น สามารถดำเนินชีวิตของตนและหมู่คณะไม่ได้ด้วยความสุข นักเห็นได้ว่าศาสนาจำเป็นแก่ชีวิตมนุษย์ทุกคน ศาสนานี้ประโยชน์แก่ชีวิตมนุษย์อย่างไรบ้าง พิจารณารูปเป็นข้อใหญ่ ๆ ได้ ๓ ประการ คือ

ก. หลักธรรมในศาสนาชี้แนวทางให้ประพฤติเพื่อความพ้นทุกข์ และให้ประสบสุข แนวคำสอนทุกศาสนามุ่งประโยชน์อย่างเดียวกัน คือมุ่งให้ถึงประโยชน์ปัจจุบันบ้าง ประโยชน์ภายหน้าบ้าง ประโยชน์สูงสุดบ้าง มีสุภาษิตรับสั่งอย่างว่า "ธมโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารี อตุตฺถิ มนุสฺสํ วิย วสุสฺสกาเล" แปลความว่า ธรรมนั้นแหละย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรมไว้ ประดุจดังร่มใหญ่บังกันฝนฉะนั้น

ข. ศาสนาเป็นบ่อเกิดแห่งปรัชญา ถ้าศึกษาจากประวัติศาสตร์ก็จะประจักษ์ว่า วิชาเป็นโรงเรียนแห่งแรกของโลก วิชาจึงเป็นศูนย์กลางของการศึกษา วิชาการทั้งหลายย่อมมาจากศาสนา เช่น วิชาแพทย์ วิชาครู วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ การช่าง และวัฒนธรรม เป็นต้น ศาสนาจึงเป็นบ่อเกิดแห่งปรัชญา

ค. ศาสนานำความเจริญมาสู่ประเทศชาติ หลักธรรมในศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี ให้มีสัมมาอาชีพ ให้ควบคุมกันอยู่เป็นปกติ ให้เว้นการเบียดเบียนกัน ให้คอยช่วยกันผู้ทำชั่วชาติ ศาสนา และประมุขของชาติ ศาสนาจึงทำให้การบริหารประเทศราบรื่น สามารถนำประเทศชาติให้ก้าวหน้าอยู่เรื่อย ๆ ศาสนาจึงนำความเจริญมาสู่ประเทศชาติ.

หมวดศาสนา

นายภักดี สุนทรารักษ์

โรงเรียนฝึกหัดครูอบรมราชานันต์ แต่งเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๕ เมษายน ๒๔๘๗

ในการปาฐกถาหมู่ (Panel discussion) ได้กล่าวถึงเรื่องดังต่อไปนี้

๑. ประเภทศาสนาและศาสนาเปรียบเทียบ

๒. ความดีเป็นพิเศษของพุทธศาสนา

เริ่มคำว่า "ผู้ทำทานาทรุโตนัน" จะต้องมีความดีมีคุณงามความดี คือ ๑. วัตรทางชีวิต
๒. วัตรการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่คนอื่นได้ด้วยความดี ฉะนั้นในการสอนศาสนาครูจะต้องมีความรู้วิชาศาสนาให้ดีและถูกต้อง จึงจะถ่ายทอดให้แก่คนอื่นถูกต้องและดีด้วย เรื่องของศาสนาไม่ใช่เรื่องลึกลับอะไร เป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องของความจริงของธรรมชาติทุก ๆ สิ่งทุกอย่างที่เป็นปรากฏการณ์ของธรรมชาติเป็นธรรมทั้งนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงจริยศาสตร์ประการ ซึ่งแปลเป็นภาษาง่าย ๆ ว่า ความจริงในโลกดีประการนั้นเอง แต่ถึงกระนั้นก็ตาม เนื้อหาในพระพุทธศาสนามีคุณค่าสูงกว่าวิชาศาสตร์และปรัชญาทั้งหลาย ดังจะช่วยให้เห็นดังต่อไปนี้ การที่โรงเรียนวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์เป็นของวัตถุ อันเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาตินั้นเป็นพื้นฐานอันคนทุกคนนำไปสู่ความเข้าใจในพระธรรม และช่วยให้เกิดความซาบซึ้งในรสของพระธรรมได้รวดเร็วยิ่งขึ้น จึงสมควรจะทำความเข้าใจไว้ในหนังสือว่า

๑. การเรียนวิทยาศาสตร์นั้นจนถึงขั้นได้แก่วัตถุธรรมเท่านั้น
๒. การพูดเรื่องจิตใจในแง่จิตวิทยา ก็ต้องมาพูดกันในทางระบบประสาทและไฮโมนซ์ ตลอดจนถึงท่อนาเดียงใน glands ต่าง ๆ เท่านั้นเอง
๓. ถ้าเป็นเรื่องที่สูงกว่าวัตถุ ก็ต้องตั้งไปไว้แก่วิชาปรัชญา และความสูงสุด

ของปรัชญาไปสู่ขั้นสุดคือการหาหรือการเก็งความจริง (speculation) ซึ่ง
ทงนทางพระพุทธศาสนายังไม่ถือว่าเป็นหลักฐานอันถูกต้องจริง

๔. พระพุทธศาสดาถือการได้ตรัสรู้ความจริงประจักษ์เป็นประมาณ ไม่ต้องเดา
ผู้ใดได้ตรัสรู้ความจริงอย่างพระพุทธเจ้า ผู้นั้นก็ไม่ต้องเชื่อพระพุทธเจ้า แต่ได้
ชชวาเป็นผู้เรอคือความรูประจักษ์ของตัวเอง สมด้วยคำว่า อปรปฺปจฺจโย
แปลความว่า ไม่ต้องมีคนอื่นเป็นบ้จจย ก็อันับต้นความเชือถือของคนเอง
อนึ่งการที่เราจะรู้ว่าศาสดาใดคหัดต้นนั้น จำเป็นต้องรู้รากฐานของทุกศาสดาให้ค
เดียงก่อน ทงนเพื่อจะจัดประเภทเพื่อการวิจัยให้ง่ายเข้า

ศาสดาต่าง ๆ ในโลกนี้จัดแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑. ศาสนาผีสร้างเทวดา

ถือการนับถือเทวดาในธรรมชาติ เป็นศาสดาแรกเริ่มมาตั้งแต่มนุษย์เกิดขึ้นใน
โลก ประมาณว่าไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นปีมาแล้ว ต้นมามาจนถึงทุกวันนี้

๒. ศาสนาที่ถือว่าพระเจ้าสร้าง (เทวนิยม)

ถือการนับถือว่าโลกนี้มีพระเจ้าผู้สร้าง คือพระเจ้า (God) ฉะนั้นผู้นับถือต้องอ่อนน
พระเจ้าและศีกคต่อกับพระเจ้าอยู่ตลอดเวลา เช่น คริสต์ศาสนา เป็นต้น

๓. อเทวนิยม

อันได้แก่พระพุทธศาสนา ไม่นับถือเทวดา ถือการประพฤติปฏิบัติของตนเองเป็น
สำคัญ คนเราจะดีหรือชชอยุ่ทุกการปฏิบัติของเราเอง ดังคำที่ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
ใครทำคนนั้นเป็นผู้รับผิดชอบ จะแบ่งให้แก่กันมิได้ เป็นเรื่องของการททำเองได้เอง

เมื่อเราได้เรียนรู้ความเป็นไปของแต่ละศาสดาอันเรียกว่า ศาสดาเปรียบเทียบ
(Comparative Religion) แล้ว เท่ากับว่าเราได้เปรียบเทียบศาสดาแล้วก็จะ
ได้ความรู้ขึ้นหนึ่งว่า พุทธศาสนาเป็นศาสดาที่ดีที่สุดในโลก ทงนเพราะพระพุทธศาสดาสอน
ธรรมที่เต็มไปด้วยเหตุและผลซึ่งค้านไม่ได้ มีธรรมหมวดต่างๆ ที่บุคคลทุกคนทุกประเภท

จะเลือกเอาไปใช้ได้ไหมจะสมกับตน หลักรของคำสอนสอนให้คนละชั่วประพฤติดี และ
 ทำใจให้บริสุทธิ์ ในฐานะที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์จะต้องทำดีให้แก่ตนเองและรู้จัก
 เอาใจเขามาใส่ใจเรา คือเคารพสิทธิของคนและผู้อื่นด้วย พระพุทธเจ้าซึ่งเป็นผู้ทรงคำสอน
 เป็นผู้วิเศษทุกด้าน และทรงตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง คือทรงปฏิบัติด้วยตนเองตลอดของ
 จิตตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง แล้วจึงสอนผู้อื่นให้ทำตามบ้าง เป็นเรื่องปฏิบัติจริง ๆ นั่นคือ
 ความดีเป็นพิเศษของพระพุทธเจ้า.

สรุปหัวข้อการอบรมประจำหมวดวัฒนธรรม จาชาศาสนา

เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๘

๑. ไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ

พระพุทธศาสนาเริ่มมาประดิษฐานในประเทศไทยราว พ.ศ. ๓๐๐ หลังจากพระเจ้าอโศกมหาราชทรงทำสังคายนาแล้ว ครั้นสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี พระเจ้าอโนรามาตำแหน่งมหาราชทรงเลื่อมใสศรัทธาพุทธศาสนา ทรงเป็นหัวหน้าชักนำราษฎรให้รักษาศีล ทำบุญให้ทานและฟังธรรมเทศนาเป็นนิจ ได้อาราธนาพระสงฆ์จากเมืองนครศรีธรรมราชเข้ามาตั้งสังฆมณฑล ณ กรุงสุโขทัย ทรงทำศาสนไมตรีกับลังกา และได้รับพระพุทธสังคัมมาเป็นสมบัติของไทย ต่อมาในสมัยพระเจ้าอู่ไทย (พระยาอู่ไทย) ได้ทรงนำพระทัยในพระพุทธศาสนาอย่างซื่อตรง เคารพเรียนพระไตรปิฎกแตกฉาน ได้อาราธนาพระเถระดังกล่าวมาเป็นสังฆราช วางแบบแผนคณะสงฆ์ตามอย่างลังกาอันเป็นแบบแผนอันดี และได้ได้ศัสตราวุธทรงผนวชครั้งหนึ่ง สมัยกรุงศรีอยุธยาปรากฏสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงอุทิศที่ดินในพระราชวังตอนหนึ่งสร้างวัดพุทธรังษีและได้ศัสตราวุธทรงผนวช ต่อมาในรัชกาลพระรามาธิบดี ๒ ทรงสร้างพระมหาสถูปเจดีย์ใหญ่ที่สุดในวัดพุทธรังษีและได้ศัสตราวุธทรงผนวช พระอริหารหลวง พร้อมทั้งทรงหล่อพระพุทธรูปองค์ใหญ่ด้วยทองสัมฤทธิ์หุ้มทองคำ ถวายพระนามว่าพระศรีธรรมเพชรไว้ในพระวิหารด้วย และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงสร้างวัดพระศรีรัตนศาสดารามขึ้น ในพระบรมมหาราชวัง ภายหลังทุกพระองค์ทรงนับถือพระพุทธศาสนามาตลอดมา ราษฎรก็ยอมรับนับถือปฏิบัติตามเช่นกัน แม้ในปัจจุบันประเทศไทยได้เปลี่ยนใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตยแล้วก็ตาม ในรัฐธรรมนูญก็ได้บัญญัติไว้ว่า พระมหากษัตริย์ต้องทรงเป็นพุทธมามกะและยึดศาสนาเป็นหลัก

๒. ข้อดีพิเศษของพระพุทธศาสนา

คำสอนในพุทธศาสนามีหลักเกณฑ์ดีจากคำสอนอื่น ๆ พุทธศาสนาสอนตามความจริงของกฎธรรมชาติ เมื่อทำถูกหลักธรรมชาติ สุขย่อมเกิด แต่ถ้าทำผิดหลักธรรมชาติ

ทุกขย่อมเกิด และทุกขจึงเป็นไปตามความจริงของกฎธรรมชาติ พระพุทธองค์ทรง
สอนเหมาตามชนและตามความสามารถของแต่ละบุคคล บุคคลซึ่งยังมีจิตใจเป็นธรรมดา
มนุษย์ ก็ทรงสอนให้ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในชาติ^๕ เช่นทรงสอนหลักเศรษฐกิจได้แก่การ
ให้รู้จักใช้จ่ายทรัพย์ หลักของการตั้งตนให้มั่งมีฐานะเป็นหลักฐาน ได้แก่การให้มีความเพียร
ที่จะประกอบดีมานะอาชีพ ให้รู้จักรักษาทรัพย์ที่หาได้ คบมิตร^๖ และเลี้ยงชีวิตให้มีความ
เป็นอยู่พอเหมาะสมควร ทรงสอนหลักสังคม การทำตนให้เป็นที่รักได้แก่การเชื่อฟังต่อกัน
พุทธเจ้าและอุบาสก^๗ นำเพียรประโยชน์แก่ผู้อื่นตลอดจนการวางตนให้สม่ำเสมอ ส่วนการ
ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในอนาคตนั้นเมื่อผู้ใดมีความเชื่อด้วยเหตุและผล เช่นเชื่อในเหตุและ
ผลแห่งกรรม (แบบคัมภีร์มีความไว้วางใจในความรู้อย่างครูอาจารย์) แล้วประพฤติตนอยู่
ในกุศล มีกาย วาจา ปลูกดี เป็นผู้เสียสละและบำเพ็ญประโยชน์โดยไม่เห็นแก่ตน อบรม
ปัญญาให้เกิดแก่ตนแล้ว ก็ย่อมจะได้รับผลเป็นความดีสูงส่งเป็นใจสูงชันตามลำดับ แต่
ถ้าผู้ใดปรารถนาจะได้รับประโยชน์อันสูงสุด คือความดีใจและยอดแห่งความดีใจที่มนุษย์
ปรารถนาอันโดยทั่วไปแล้ว พระพุทธองค์ทรงสอนให้ปฏิบัติตามทางที่จะดำเนินไปสู่
ประโยชน์อันสูงสุดนั้น ทางปฏิบัติ^๘ ๘ ประการเรียกว่า มรรค^๙ ได้แก่

๑. มีความเข้าใจอันถูกต้อง คือเข้าใจธรรมชาติแท้จริงของชีวิต เข้าใจหลักการ
ครองชีวิตที่ถูกต้อง ชัดตรงคือมนุษยธรรม นักคิดแต่เรื่องความดี แล้วประกอบกรรมดี
จึงได้รับผลเป็นความดีสูงส่งมาเต็มตลอดไป

๒. มีความกตัญญูใจไว้อย่างถูกต้อง คือเข้าใจธรรมชาติของจิตใจตามที่แท้จริง
ทำใจให้สงบเป็นปกติ ถ้าถูกข่มใจไปในทางผิด ต้องหมุนใจกลับใหม่ให้ถูกทางที่จะ
เป็นคนมีความดีที่สุดได้

๓. กล่าววาจาที่ถูกต้อง คือพูดความจริง พูดตามไมตรี พูดคำไพเราะ และพูด
เรื่องที่เป็นประโยชน์ให้เหมาะแก่บุคคลและเหตุการณ์ จึงจะมีผู้เข้าใจและเกิดความเป็นสุข
อย่างแท้จริง

๔. มีความประพฤติทางกายถูกต้อง คือการปฏิบัติในด้านรวมด้วยความซื่อตรง
ต่อกัน เคารพต่ออัฐรภาพของชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น ตลอดจนถึงส่วนใหญ่คืออัฐรภาพ
และเศรษฐกิจของชาติอื่น ๆ ด้วย

๕. การดำเนินอาชีพถูกต้อง คือประกอบการค้ามาอาชีพ อย่าให้เป็นท่แค่ครั้น
แก่ตนเองและผู้อื่น จะทำให้มีกาย วาจา ใจ บริสุทธิ์ เป็นเหตุให้ใจสงบ ผลที่ได้ก็คือความ
สงบเย็นเป็นสุขใจ

๖. ตั้งความเพียรในทางที่ชอบ คือเพียรอบรมจิตใจให้สงบ มีให้ความซื่อสัตย์
มีการให้ทาน รักษาศีลเพื่อให้ใจสงบเย็น จะได้เกิดปัญญาเข้าใจแจ่มแจ้งรู้เห็นความจริง
ของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง

๗. ตั้งดีใจให้ถูกต้อง คือมีศรัทธาขอบ สามารถคิดเห็นได้ว่าอะไรดี อะไรชอบ
ได้โดยถูกต้องไม่ผิดพลาด รู้จักคนอยู่เต็มใจในกิริยาอาการทุกอย่างที่ตนแสดงออกไป

๘. ตั้งจิตมั่นอย่างถูกต้อง คือการบังคับจิตใจให้สงบ หรือที่เรียกว่า สมาธิ การ
ฝึกฝนจิตใจให้สมาธิ แม้เพียงในขณะนี้ก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง ทำให้ความคิดปลอดโปร่ง
แจ่มใส จิตจำแนกชัด ศึกษาเล่าเรียนเข้าใจได้ผลดี ผู้ที่ขาดสมาธิหรือที่เรียกว่า “คน
ใจลอย” นั้นย่อมเป็นภัยแก่การครองชีพและการศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างมาก.

ชลอบุญ ทรวัดทรง ผู้บันทึก

พระพุทธานุญาตช่วยอะไรเราได้บ้าง

ท่านผู้ศรัทธาทำนุบำรุงกุศลคุณงามความดีทั้งหลาย

คุณเป็นผู้นำทางที่ดีงามกว่าพระอื่นจะเป็นคุณงามความดีอื่น ไม่ยอมเป็นลูกจ้างหรือ
เรือจ้าง จึงไม่คิดว่าคำพูดของคุณจะทำให้ท่านทั้งหลายหวั่นไหวที่เคยมุ่งมาตามหา คุณ
คุณขอพูดว่าคำสาธยายของเราได้จะไรมาเพิ่มพูนสติปัญญาของพวกเราบ้าง ในรอบชาติคุณ
ชาติคุณเป็นชาติคุณ & นับแต่เราได้เริ่มรับการอบรมภายในบริเวณโรงเรียนสอนสันติ
วิทยานี้ ทุกท่านคงไม่ปฏิเสธในความกว้างขวางของสถานที่ ความร่มรื่น เย็นสบาย
ด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิด ความสะอาดพร้อมด้วยกลิ่นหอม คึกคักอย่างครบครัน ขอเชิญ
ให้ทุกท่านทวนระลึกว่าสถานที่เคยเป็นวังของเจ้านายในสมัยอดีต ในบริเวณเคยเป็นที่อยู่
ที่เค่งเถื่อนของบรรดาพระธม พระโอรส พระธิดา ตลอดจนเหล่านางข้าหลวง ผันแผ่นดิน
บางตอนเคยรองรับเบี่ยงยุศกบาทของในหลวงรัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๖ สถานที่เคย
เป็นที่พำนักสำหรับบุคคลสามัญ คงไม่มีใครในสมัยนี้จะคิดว่าสถานที่ จะเป็นโรงเรียน
สอนสันติวิทยานี้ ซึ่งบุคคลธรรมดาสามัญจะเข้ามาได้ตามความต้องการอันสมควรและ
จำเป็น นี่แหละคือความไม่แน่นอนยิ่งนักที่พระพุทธานุญาตให้เราเห็นว่า ทุกสิ่ง
ทุกอย่างตั้งอยู่บนรากฐานของความไม่แน่นอน ไม่ว่าสถานที่หรือบุคคลตลอดจนเหตุการณ์
ใดๆ

ทุกท่านทราบแล้วว่า พระพุทธานุญาตคือคำสอนของท่านผู้รู้ยิ่ง ถ้าจะสืบขึ้นไปว่า
ท่านสอนอะไร ก็ตอบได้ว่า ท่านสอนกฎแห่งความจริง กฎแห่งธรรมชาติที่ว่าทุกสิ่งไม่มี
ใครบันดาล ถ้าเราทำตามหลักของธรรมชาติจะทำให้เกิดสุขหรือทุกข์ สุขหรือทุกข์
เกิดขึ้น ถ้าใครประพฤติไม่ถูกต้องไม่ได้ผลปรารถนา ใครไม่เชื่อก็ไม่มีโทษ ใครเชื่อก็
ปราศจากสิ่งจำเป็นแล้วแต่จะทำก็เกิดสุข ทำชั่วก็เกิดทุกข์ ทุกอย่างเป็นไปตามเหตุ
ผลทั้งสิ้น เหตุผลเหล่านั้นคือ ธรรม สิ่งทั้งหลายอยู่ภายใต้กฎแห่งธรรม

พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนไว้ว่า ผู้ที่ทุกข์ร้อนนั้นเกิดจากกรรม คือการกระทำของ
ตนเอง ตนเองเป็นผู้ใช้วิชาตาของตนเอง ใครกรรมอันใดเห็นตัวเองไม่มี พระพุทธองค์
ทรงนำปวงมนุษย์ออกจากความเป็นทาสของเทพเจ้าให้มาเป็นตัวของตัวเอง ให้พึ่งตนเอง
กว่าไปพึ่งสิ่งไม่มาเชื่อเหล่านั้น

พระพุทธเจ้าไม่ทรงอ้างอำนาจใดๆ แต่ตรัสอย่างเปิดเผยว่า สิ่งที่มาสัมผัสกับใจ
 ใจเห็นมาเอง ทรงวางข้อคิดเป็นเค้นพิน เกิดจากถาวรกระทำมาก คิดมาก จึงได้ความเข้าใจ
 เรียกว่า "ครุส" คือคิดเขาจนรู้นั่นเอง ทบทวนค้นหาไปโดยลำดับ ได้ความรู้นั้นแล้ว
 ดำไปหาความรู้ใหม่คือไปจนพบพระทัยว่า วิชระ คือรู้แล้ว หมดสงสัย เป็นเหตุให้
 ไม่อยากรู้ต่อไป จึงทรงได้ชื่อว่า "พระผู้มีมาตมพุทธเจ้า"

พระพุทธรูปเจ้าเป็นพระองค์เดียวที่ได้องยอสดุดีแห่งความเจริญทางศาสนา ในอดีต
ปัจจุบันหรืออนาคตคงไม่มีครุอาชวรายคนใดจัดถือนะกรรมที่ดังกว่า ประณคกว่าและเป็น
ประโยชน์ต่อสังคมยิ่งกว่าพระองค์แล้วดังที่พระองค์ตรัสว่า "ในภาย ภาย
ภายคัมภีร์หนึ่ง เราบัญญัติว่าเป็นความทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ความดับทุกข์ และข้อปฏิบัติ
ให้ถึงความดับทุกข์" หมวดกรรมทุกหมวดที่ทุกท่านเคยทราบ ว่า พระพุทธเจ้าสอนถึง
๔ หมวด ๔ พัน พระธรรมขันธ์นั้นใจความสำคัญทั้งหมด พระองค์ตรัสไว้ว่า "ตถาคตกล่าว
ถึงแต่เรื่องความทุกข์และความดับต้นทระของทุกข์เท่านั้น"

พระพุทธรูปเจ้าขอมความทุกข์และทางดับทุกข์ให้ควมคั่นไป ในธรรมหมวดความทุกข์
ท่านกล่าวถึงเหตุเกิดทุกข์ ถ้ากล่าวถึงการดับทุกข์กล่าวถึงวิธีดับธรรมเป็น ๔ คือ องค์
ขันธ์ ๕ นามรูป

มนุษย์ทุกคนใครบ้างจะต้องการความทุกข์โดยไม่ต้องการดี ใครบ้างจะไม่อยาก
ช่วยตัวเองให้พ้นทุกข์ หลุดกรรมมีพร้อมสรรพในพระพุทธศาสนาที่จะช่วยให้เราพ้นจาก
ความทุกข์ ความเดือดร้อนทั้งปวง พระพุทธศาสนาเลี้ยวของกับชีวิตประจำวันนับแต่ต้น
จนกระทั่งหลับ เพราะเราคิดถึงติดต่อกับคนทั้งหลาย เราต้องใช้ธรรมใช้คุณความดีติดต่อ
จึงจะเป็นการดำรงชีวิตอย่างถูกต้อง พระพุทธศาสนาสอนให้ดำรงชีวิตโดยใช้สติปัญญา

อย่างมากที่สุด (ทั้งนี้เพราะตามหลักจิตวิทยาคนใช้ชีวิตตามอาเวศ ๗๕% ไร้สติปัญญา เพียง ๒๕%) โดยสอนให้คนใช้ปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาตนเองให้รู้แจ้งเห็นจริง เพราะคนจะบรรลุทางจิตด้วยปัญญา ปัญญาเท่านั้นที่ปกครองบุคคล ปัญญาจึงเป็นรัตนาวุธของคนทั้งหลาย หลักธรรมของพระพุทธองค์เป็นหลักการที่ดีเลิศยิ่งใช้ได้ทุกกาลสมัยเป็น "อภิปิโก" ยกตัวอย่างเช่นพระพุทธองค์สอนเรื่องปัญหาเศรษฐกิจก่อนเรื่องอื่น เพราะเป็นปัญหาเรื่องปากท้อง พระพุทธเจ้าสอนให้คนรู้จักแสวงหาทรัพย์เพิ่มมาจับจ่ายใช้สอย สอนให้รู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้ ชีวิตจะได้ไม่ประสบความขาดตก ถ้าเรารู้จักใช้หลัก ศาสตร์มาจัดระเบียบชีวิตให้รู้จักใช้จ่ายอย่างมีระเบียบ มีดีจะในใจคอยท่องคาถาในใจว่า จำเป็นไหม? จำเป็นไหม? ก็จะไม่ยุ่งยากมากนัก พระพุทธเจ้าสอนให้คนอยู่เสมอ ตลอดเวลาที่ต้องไปว่าเราทำอะไรได้บ้าง สอนให้เขาคำนึงตัวเองได้โดยรู้จักว่า ทุกสิ่งไม่แน่นอนทุกสิ่งล้วนย่อมมีผู้สวาทจะหักเหียงไม่ได้อีก ดังนั้นจึงกล่าวว่าพระพุทธเจ้าสอนให้คนเป็นพลีตของตัวเอง ให้รักตัวเอง ให้รู้จักเห็นจริงใจ ทั้งในยามเจริญรุ่งเรืองและในยามตกต่ำ ไม่ว่าเวลาใดๆ พระพุทธเจ้าสอนให้หลักธรรมให้เราดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างดีเสมอไป ดังนั้นคติสอนเรื่องท่านทั้งหลายมาสนใจศึกษาตัวของท่านเองในทางที่จะทำให้ตัวเราหลุดพ้นจากความทุกข์โดยศึกษาว่า ตัวเราคืออะไร? ความสุขความทุกข์มาจากไหน? ทำอย่างไรจึงจะตัดความทุกข์จากใจของเราเสียได้? ความทุกข์ที่เกิดขึ้นแก่เรามากจากเหตุ พระพุทธเจ้าถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างมาจากเหตุ ไม่มีเหตุผดก็ไม่ปรากฏ การเกิดของเหตุผดไม่มีรากด้วย จนเวียนไม่จบสิ้น อันเป็นสภาพของสังสารวัฏ ไม่มีจุดจบลงเลย

อนันตัตถ์คิดว่า บางท่านคงอดห่อเหี่ยวใจไม่ได้ทุกสิ่งแต่ความทุกข์ คำทุกข์ต้องคำทุกข์ แค้นแค้นแค้น เป็นความจริงที่เราต้องพบหักเหียงไม่พ้น ท้ายที่สุดคติสอนฝากทุกท่านด้วยหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าว่า ขอให้ท่านเป็นผู้บรรลุด้วยใจ สะอาด สว่าง สงบ ด้วยการละความชั่วด้วยประการทั้งปวง นำปัญญาและความดี เพราะเจริญในธรรมแล้วใจของท่านจะสะอาดแจ่มใสได้ด้วย ความสุขเพราะ ความรู้เท่าทัน โลกโดยทั่วกัน.

อภิปรายปัญหาการฝึกอบรมศีลธรรมสำหรับชีวิตนักเรียน

๘ พฤษภาคม ๒๔๕๘

ก. จะฝึกอบรมอย่างไร

๑. เมื่อบุคคลควรพยายามทำตนให้ศีลธรรม เพื่อเป็นตัวอย่างอันดีในเรื่อง
กิริยา วาจา ตลอดจนความประพฤติ

๒. ครูจะต้องร่วมมือกันเขาใจได้เรื่องความประพฤติ โดยใกล้ชิดสม่ำเสมอ
ไม่เพิกเฉยดูตาในการศึกษา

๓. ทำกิจกรรมเป็นเครื่องเค้นความประพฤติของนักเรียน เช่น

ก. เขียนคำเตือนสติและรูปภาพประกอบ หรือนิพนธ์พระมาเทศน์บาง
โอกาส หรือนำไปฟังเทศน์ทั่วๆ

ข. จัดคำขวัญในทางศาสนาจัดให้นักเรียนได้ไปวัด เพื่อร่วมพิธีกรรมนั้น
และเมื่อกลับมาแล้ว ควรได้มีการอภิปรายด้วย

ค. เชิญวิทยากรมาพูดอบรมจิตใจนักเรียน

๔. ผลักดันให้เป็นที่น่ารัก (ดังคหวัตถุ) ตามควรแก่โอกาส

๕. ให้นักเรียนได้สวดมนต์ไหว้พระเวลาเช้าและก่อนเข้านอน

๖. การสอนศีลธรรมควรเป็นเรื่องสอนกันด้วยกิจกรรมของนักเรียนที่บ้าน
ที่โรงเรียน ที่อื่นๆ มากกว่าสอนตรงๆ ในชั้น การสอนในชั้นเป็นรูป
หยาบบัญญัติหรือบรรยายให้เห็นผลลุล่วง ครูหยาบยกความประพฤติผิด
ของนักเรียน มาเข้ากับหลักในศาสนาหรือข้อปฏิบัติ เป็นสิ่งนักเรียนสนใจ
นักเรียนหยาบยกขึ้นมาเอง ครูอาจ discuss กับเด็กเป็นรายตัว เพื่อ
นักเรียนวางตัวให้ถูกต้องเรียบร้อย ถือว่าเป็นผู้ประพฤติตามคำสอน
ของศาสนาแล้ว การสอนศีลธรรมควรเป็นการสอนแบบ Direct Method
หรืออุปมาอุปไมย วิธีการของศาสนาทุกวันนี้เป็นแบบ Traditional มากกว่า

practical หรือเปล่า คนจึงไม่เห็น ไม่ศรัทธา กิจกรรมที่โรงเรียนควร
ช่วยให้เด็กสนใจโดยยังไม่รู้ตัว เช่นกิจกรรมนอกหลักสูตรต่างๆ (Student
Participation Debate, School Magazine, Intermural Sports Reading
Club. etc.)

การแก้ข้อผิดพลาดของสิ่งแวดล้อมไม่ควรห้ามตรงๆ ซึ่งไม่เคยสำเร็จ ควร
นำมาอภิปรายให้เห็นตัว หรือเขาของอื่นมาทดแทน การพานักเรียนไป
วัดโดยนักเรียนยังไม่รู้จักหรือเดิมนิได้วัดอาจไม่ได้ผล ขรรพณ์ก็ควรพอ
จะเข้าถึงจิตใจนักเรียนได้ กิจกรรมนอกหลักสูตรจะให้ผลในการอบรม
เช่น ความนับถือผู้ใหญ่ ความนับถือตนเอง ความละเอียดรอบคอบ ความ
ซื่อตรง ความร่วมมือ ความเห็นประชาธิปไตย ความรู้จักช่วยตัวเอง

ข. อุปสรรคที่เคยประสบ

๑. บางโรงเรียนครูประจำชั้นมีโอกาสดูเข้าชั้นเพื่ออบรมนักเรียนน้อย
๒. ครูบางคนเพิกเฉยในการอบรมนักเรียนและถือว่าไม่ใช่หน้าที่
๓. บางโรงเรียนขาดหนังสือสำหรับค้นคว้า
๔. ครูและนักเรียนไม่ค่อยสนใจในเรื่องของศาสนา เนื่องจากไม่ค่อยมีความรู้
เข้าใจในเรื่องนั้นอย่างถูกต้อง
๕. บางโรงเรียนไม่มีหอประชุมที่จะร่วมกันสวดมนต์ไหว้พระ

ค. จะแก้ไขอย่างไร

๑. ให้โอกาสดูครูประจำชั้นเข้าห้องเรียนมากขึ้น
๒. ขอให้ครูทุกคนร่วมมือกันอบรมนักเรียนทั้งในชั้นและนอกห้องเรียน
๓. ขอให้โรงเรียนจัดหาหนังสือสำหรับค้นคว้า
๔. ให้ครูและนักเรียนไม่ค่อยสนใจในเรื่องของศาสนา แก้โดยจัดสอนตามแบบ
อบรมอยู่
๕. โรงเรียนที่ขาดหอประชุม ให้หาโอกาสที่จะร่วมประชุมกลางแจ้งเท่าที่
จะทำได้.

สมถวิล ทิตตานนท์ ผู้บันทึก

ร.ร. การช่างวุฒติศึกษา (แผนกการพิมพ์)

วงเวียนใหญ่ ธนบุรี โทรศัพท์ ๖๐๘๔๐

นายแถม ขอบผก ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

พ.ศ. ๒๕๐๐

